COIMISIÚN UM ATHCHÓIRIÚ AN DLÍ
LAW REFORM COMMISSION

TUARASCÁIL BHLIANTÚIL 2025

CLÁR ÁBHAR

CLÁR ÁBHAR **3**
AN COIMISIÚN UM ATHCHÓIRIÚ AN DLÍ AGUS BAILL FOIRNE **5**
BROLLACH **7**
CAIBIDIL 1 RÉAMHRÁ **9**
FORBHREATHNÚ AR OBAIR AN CHOIMISIÚIN SA BHLIAIN 2025 9
FEIDHMEANNA REACHTÚLA AN CHOIMISIÚIN 11
AN RÁITEAS STRAITÉISE 2024-2026 UAINN 12
AN DÓIGH A nDÉANAIMID ÁR gCUID TAIGHDE AGUS A dTÉIMID I nDÁIL CHOMHAIRLE 13
CAIDREAMH SEACHTRACH A CHOTHABHÁIL 14
CAIBIDIL 2 OBAIR AGUS CUR CHUN FEIDHME I RÉIMSE ATHCHÓIRIÚ AN DLÍ SA BHLIAIN 2025 ..... **15**
AN CEATHRÚ CLÁR, TIONSCADAL 4: CISTIÚ DLÍTHÍOCHTA TRÍÚ PÁIRTÍ 15
AN CÚIGIÚ CLÁR, TIONSCADAL 7: ÍOSPARTAIGH NA COIREACHTA A CHÚITEAMH 15
AN CÚIGIÚ CLÁR, TIONSCADAL 1: COMHLACHTAÍ TUGTHA BREITHIÚNAS NACH CÚIRTEANNA IAD AGUS ACHOMHAIRC CHUN NA gCÚIRTEANNA 16
An Scéim Intéirneachta Rochtana Taighde Dlí **17**
Cur chun feidhme na dTograí ón gCoimisiún sa bhliain 2025 ..... **17**
CAIBIDIL 3 OBAIR I RÉIMSE NA ROCHTANA AR REACHTAÍOCHT SA BHLIAIN 2025 ..... **19**
RÉAMHRÁ 19
AN tEOLAIRE REACHTAÍOCHTA 20
ACHTANNA ATHBHREITHNITHE 20
BUNACHAR SONRAÍ AN LIOSTA AICMITHE REACHTAÍOCHTA 21
AN CLÁR UM ATHCHÓIRIÚ AN DLÍ REACHTÚIL RÉAMH-1922 21
CAIBIDIL 4 TACAÍOCHT RIARACHÁIN AGUS TAIGHDE SA BHLIAIN 2025 ..... **23**
RÉAMHRÁ 23
AN COIMISIÚN 23
AN COISTE BAINISTÍOCHTA 24
AN FHOIREANN RIARACHÁIN 24
SEIRBHÍSÍ LEABHARLAINNE AGUS FAISNÉISE 25
AN FHOIREANN TAIGHDE 25
AIRGEADAS 26
SOCRUITHE RIALACHAIS 26
AN CÓD CLEACHTAIS CHUN COMHLACHTAÍ STÁIT A RIALÚ 27
ÉIFEACHTÚLACHT FUINNIMH 29

AN tACHT UM SHAORÁIL FAISNÉISE, 2014 29
AN tACHT FÁ CHOIMISIÚN NA hÉIREANN UM CHEARTA AN DUINE AGUS COMHIONANNAS, 2014 29
AN tACHT UM NOCHTADH COSANTA, 2014 30
AN RÚN ÓN gCOIMISIÚN MAIDIR LEIS NA RÁITIS AIRGEADAIS AGUS NA hASCHUIR DON BHLIAIN 2025 31

Aguisín A Cairt Eagraíochta an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí 32

Aguisín B Tuarascálacha agus Ráitis Airgeadais an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí 2025 34

Aguisín C Ócáidí, Cruinnithe agus Seimineár ina raibh an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí páirteach sa bhliain 2025 35

AN COIMISIÚN UM ATHCHÓIRIÚ AN DLÍ AGUS BAILL FOIRNE

AN COIMISIÚN

Cuimsíonn an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí cúigear comhaltaí, is iad sin: an tUachtarán agus ceathrar Coimisinéirí eile. Ba iad seo a leanas na comhaltaí den Choimisiún sa bhliain 2025:

An Breitheamh Onórach Frank Clarke

Uachtarán

An tUas. Richard Barrett

Coimisinéir (lánaimseartha)

An Breitheamh Onórach Maurice Collins

Coimisinéir (páirtaimseartha) (Ar tháinig a théarma chun deiridh an 31 Deireadh Fómhair 2025)

An Dr Andrea Mulligan BL, Ollamh Cúnta le Dlí, Coláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath
Coimisinéir (páirtaimseartha) (Ar tháinig a téarma chun deiridh an 30 Meán Fómhair 2025)

An Breitheamh Onórach Eileen Roberts

Coimisinéir (páirtaimseartha)

An tOllamh Oonagh Breen, Ollamh le Dlí, An Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath

Coimisinéir (páirtaimseartha) (A ceapadh an 1 Deireadh Fómhair 2025)

An tUas. Owen O'Sullivan, Sainchomhairleoir, William Fry LLP

Coimisinéir (páirtaimseartha) (A ceapadh an 1 Samhain 2025)

BAILL FOIRNE AN CHOIMISIÚIN

Stiúrthóir Taighde:

Siobhán Ní Chúlacháin

Leas-Stiúrthóirí Taighde:

Matthew Doncel

Doireann Ansbro

Bainisteoir um Rochtain ar Reachtaíocht:

Alma Clissmann

Leas-Bhainisteoirí um Rochtain ar Reachtaíocht:

Kate Doran

An Dr Robert Noonan

Ceann Gnóthaí Corparáideacha

Fidelma Whelan (A ceapadh i mí Mheán Fómhair 2025)

Bainisteoir Leabharlainne agus Faisnéise:

Sarah Foley

Bainisteoir an Chláir um Athchóiriú an Dlí Reachtúil:

Folamh

TAIGHDEOIRÍ DLÍ[1]

Aoife Enright
Cameron Moss
Katey Tolan
Síona Molony
Steven Marren
Caoilin Young
Fiachra Ó Cochláin
Jenny Mc Donnell
Amy Sloane
Emily Kelly
James Clarke
Saoirse Hyland
Ursula Quill
Marianne Joyce
Bobby Leahy
Lucy Shu Yau Lu

BAILL FOIRNE RIARACHÁIN AN CHOIMISIÚIN

Ceann Riaracháin:	Bríd Rogers
Ardoifigigh Feidhmiúcháin:	Gavin Walsh
	Katie Conlon
Oifigeach Feidhmiúcháin:	Kevin Gibson
Oifigeach Cléireachais:	Adam Donnelly

[1] Ní raibh na Taighdeoirí Dlí go léir fostaithe ar feadh na bliana ar fad.

BROLLACH

Bhí an bhliain 2025 an-tábhachtach don Choimisiún toisc gurbh í comóradh 50 bliain achtú an Achta fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975, í. D'eagraigh an Coimisiún roinnt mhaith ócáidí chun an cor cinniúnach suntasach sin a chomóradh, agus bhí lúcháir ar leith orm deis a bheith agam a bheith i gceannas ar ócáidí speisialta a tionóladh i mí Mheán Fómhair, tráth a thug comhaltaí de Choimisiúin eile um Athchóiriú an Dlí cuairt orainn le haghaidh tuairimí a mhalartú agus a tionóladh comhdháil chun athbhreithniú a dhéanamh ar stair an Choimisiúin agus ar na saincheisteanna reatha atá roimh athchóiriú an dlí i ndlínsí difriúla.

Ghabh an Coimisiún go gníomhach do na tionscadail reatha dá chuid a chur ar aghaidh le linn na bliana 2025 freisin, lenar áiríodh dréacht-tuarascáil ar Íospartaigh na Coireachta a Chúiteamh, dréacht-tuarascáil ar Chistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí, agus páipéar comhairliúcháin a chur i gcrích ar Chomhlachtaí Tugtha Breithiúnas nach Cúirteanna iad. D'eisigh an Coimisiún an páipéar sin ag deireadh na bliana, agus tá súil againn go spreagfar plé ar an topaic sin mar thoradh ar na tograí atá leagtha amach ann.

An tráth céanna, phleanáil an Coimisiún go straitéiseach le haghaidh athruithe amach anseo. Tháinig an téarma a bhí ag beirt dár gcoimisinéirí páirtaimseartha, an tOllamh Andrea Mulligan agus an Breitheamh Maurice Collins, chun deiridh i bhfómhar na bliana 2025, agus an tOllamh Oonagh Breen agus an tUas. Owen O'Sullivan ag teacht isteach ina n-ionad. D'earcaigh an Coimisiún Ceann Gnóthaí Corparáideacha freisin, ar ról nua é atá ceaptha chun cabhrú leis an gCoimisiún forbairtí straitéiseacha a chur i gcrích. Chomh maith leis sin, chuir an Coimisiún lena acmhainn taighde le linn na bliana 2025 trí bheirt taighdeoirí shinsearacha sa bhreis a cheapadh.

Leanadh ar aghaidh leis an obair thábhachtach atá ar bun ag an gCoimisiún i réimse na rochtana ar reachtaíocht le linn na bliana 2025 chun a chinntiú go bhfuil sásraí ar fáil do dhaoine a bhfuil spéis acu san ábhar sin chun staid reatha na reachtaíochta a fháil. Áiríodh leis sin an tEolaire Reachtaíochta, Achtanna Athbhreithnithe agus an Liosta Aicmithe a choinneáil cothrom le dáta go pras agus an líon Achtanna Athbhreithnithe a mhéadú go níos mó ná 550 ceann. Mar thoradh ar an tionscadal um Athchóiriú an Dlí Reachtúil, achtaíodh an tAcht um Athchóiriú an Dlí Reachtúil, 2025, lenar cúlghaireadh reachtaíocht thánaisteach ón tréimhse 1821 go 1860 atá as feidhm. Tá obair ar siúl ar an gcéad chéim eile a bhaineann leis an tréimhse 1861 go 1921, áit a scrúdófar reachtaíocht thánaisteach ón tréimhse sin, a sainaithneofar aon reachtaíocht atá fós iomchuí, agus a n-ullmhófar liosta den chuid eile le haghaidh comhairliúcháin agus lena gcur ar áireamh ar deireadh i mBille cúlghairme, i gcás gur cuí.

Bhí an Coimisiún sásta cabhrú leis an Roinn Iompair tabhairt faoin obair thosaigh is gá chun an líon mór Achtanna um Thrácht ar Bhóithre lena gcumhdaítear an tréimhse 1961 go 2024 a chomhdhlúthú, ar tionscnamh é a bhí á mholadh ag an gCoimisiún le fada.

D'oibrigh an Coimisiún go han-dlúth le Rossa Fanning SC, an tArd-Aighne, agus lena oifig, le ranna agus gníomhaireachtaí rialtais, le geallsealbhóirí iomchuí agus le heagraíochtaí

neamhrialtasacha agus, go deimhin, leis an mórphobal. Chuir an Coimisiún feabhas ar a chomhar le hollscoileanna le linn na bliana 2025 trí pháirt a ghlacadh i seimineáir i gceithre áit éagsúla agus trí shiompóisiam acadúil a chomhóstáil, rud ar eagraigh Ionad na Tríonóide um Rialachas Bunreachtúil é mar ullmhúchán d'fhoilseachán atá le teacht ar athchóiriú an dlí.

Ba mhór an pléisiúr agus an phribhléid é le linn na bliana 2025 obair i gcomhar le baill foirne dlí agus riaracháin an Choimisiúin chun a chinntiú go mbainfí ár misean agus ár spriocanna amach. Mar Uachtarán ar an gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, táim tógtha leis an díograis dhaingean agus an spiorad comhoibríoch a thaispeáin ár mbaill foirne dlí agus ár mbaill foirne riaracháin araon. Bhí an tiomantas sin dár spriocanna comhroinnte ina chuid dhílis de mhisean agus cuspóirí an Choimisiúin a bhrú chun cinn.

An Breitheamh Onórach Frank Clarke
Uachtarán an Choimisiúin

CAIBIDIL 1 RÉAMHRÁ

FORBHREATHNÚ AR OBAIR AN CHOIMISIÚIN SA BHLIAIN 2025

Le linn na bliana 2025, sheol an Coimisiún taighde agus comhairliúchán fairsing ar roinnt mórthionscadal. Lean sé ar aghaidh lena chuid oibre seanbhunaithe i réimse na Rochtana ar Reachtaíocht freisin. Ba iad seo a leanas na príomhfhorbairtí sa bhliain 2025:

1. Tionscadail um athchóiriú an dlí

Leanadh ar aghaidh le taighde an Choimisiúin ar athchóiriú an dlí sa bhliain 2025, a bhí dírithe ar na tionscadail seo a leanas um athchóiriú an dlí:

a) Tá obair ar siúl chun moltaí a dhéanamh bunaithe ar an bpróiseas comhairliúcháin a sheol an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí maidir le ***Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí in Éirinn***. Tarlaíonn cistiú tríú páirtí nuair a mhaoiníonn eintiteas ("an maoinitheoir"), nach bhfuil bainteach le páirtí i ndíospóid dhlíthiúil ar shlí eile, an costas a bhaineann leis an díospóid sin a réiteach thar ceann an pháirtí sin. Má réitítear an díospóid i bhfabhar an pháirtí chistithe, aisíoctar méid a infheistíochta tosaigh leis an maoinitheoir agus faigheann an maoinitheoir luach saothair breise ar an infheistíocht sin. I láthair na huaire, toirmeasctar leis an dlí in Éirinn cásanna dlí a bheith á gcistiú ag páirtithe seachtracha nach bhfuil leas dlisteanach agus neamhspleách acu sa toradh.

b) Táthar ag súil leis go bhfoilseofar an Tuarascáil ón gCoimisiún ar ***Íospartaigh na Coireachta a Chúiteamh*** sa bhliain 2026. Is é a bheidh sa tuarascáil sin ná an anailís deiridh agus na moltaí um athchóiriú an dlí ón gCoimisiún le haghaidh na scéime cúitimh Stáit. Tiocfaidh sé sin sna sála ar scrúdú fairsing agus anailís fhairsing ar an dóigh a n-oibríonn an scéim chúitimh reatha d'íospartaigh na coireachta foréigní in Éirinn agus ar thuairimí agus aighneachtaí a fháil ó pháirtithe leasmhara agus ó gheallsealbhóirí ábhartha. Beidh dréacht-Bhille ag gabháil leis an tuarascáil.

c) Páipéar Comhairliúcháin ar ***Chomhlachtaí Tugtha Breithiúnas nach Cúirteanna iad agus Achomhairc chun na gCúirteanna***, a foilsíodh i mí na Nollag 2025 Tá sé mar aidhm leis an gcomhairliúchán seo scrúdú a dhéanamh ar na bealaí ina bhféadfaí caighdeánú agus simpliú a dhéanamh ar na próisis chinnteoireachta atá i bhfeidhm ag comhlachtaí tugtha breithiúnas nach cúirteanna iad agus ar an bhformhaoirseacht bhreithiúnach a dhéantar ar na breitheanna uathu.

2. Rochtain ar reachtaíocht

Áiríodh na nithe seo a leanas leis an obair a rinne an Coimisiún i réimse na rochtana ar reachtaíocht le linn na bliana 2025:

- rinneadh an tEolaire Reachtaíochta, an t-innéacs ar líne um athruithe reachtacha ar Achtanna agus Ionstraimí Reachtúla, a nuashonrú gach seachtain chun foilsiú reachtaíochta nua a léiriú.

- bhí níos mó ná 550 ceann d'Achtanna Athbhreithnithe ann ag deireadh na bliana 2025, ar Achtanna leasaithe iad ina léirítear na hathruithe a rinneadh ó achtaíodh iad agus a nuashonraítear laistigh de dhá mhí.
- déantar an Liosta Aicmithe Reachtaíochta, ina bhfuil breis agus 2,000 Acht agus breis agus 15,000 Ionstraim Reachtúil atá i bhfeidhm, agus iad eagraithe faoi 36 theideal ábhair, a chomhtháthú le bunachar sonraí an Eolaire Reachtaíochta, agus nuashonraítear é i gcomhthráth leis an Eolaire Reachtaíochta ar bhonn seachtainiúil.
- an Clár um Athchóiriú an Dlí Reachtúil réamh-1922, ar cuireadh tús le hobair ina leith sa bhliain 2019 agus a raibh an tAcht um Athchóiriú an Dlí Reachtúil, 2025, mar thoradh air, lenar cúlghaireadh corp mór reachtaíochta tánaistí ón tréimhse 1821 go 1860 atá as feidhm. Tá dea-dhul chun cinn déanta ar an obair ar reachtaíocht thánaisteach ón mbliain 1861 go dtí an bhliain 1922.

3. An Coimisiún um Athchóiriú an Dlí ag 50 bliain d'aois

Mar aon leis an obair thuasluaite, reáchtáladh roinnt ócáidí i rith na bliana 2025 chun an tréimhse 50 bliain a chuaigh thart ó bunaíodh an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí a cheiliúradh.

Ghlacamar páirt i bpodchraoladh de chuid an Fifth Court i mí Eanáir; choimisiúnaíomar físeán, atá ar fáil i mBéarla agus i nGaeilge araon, chun obair an Choimisiúin a mhíniú; agus chruthaíomar léarscáil "Murlach Reachtaíochta", ar léiriú amhairc í ar an timpeallacht ina ndéantar reachtaíocht a fhorbairt, a dhéanamh, a dháileadh, a choinneáil cothrom le dáta agus a chur i bhfeidhm agus ina ndéantar trácht uirthi.

Chun spéis a spreagadh san obair ríthábhachtach a dhéantar i réimse athchóiriú an dlí, agus chun an chéad ghlúin eile taighdeoirí dlí a chothú, d'eagraíomar comórtais aistí ag an dara leibhéal agus ag an tríú leibhéal ar an téama "Cén dlí Éireannach a d'athrófá agus cén fáth?". Chuir mic léinn iontrálacha isteach i nGaeilge agus i mBéarla araon ar thopaicí spéisiúla éagsúla.

Labhair comhaltaí den Choimisiún agus baill foirne de chuid an Choimisiúin ag roinnt ócáidí i rith na bliana, lenar áiríodh ag Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath, agus iad ag labhairt faoi Chumarsáidí Dochracha agus Sábháilteacht Dhigiteach, ag Ollscoil Luimnigh, agus iad ag labhairt faoi na hathchóirithe a bhfuiltear ag súil leo ar an scéim chun Íospartaigh na Coireachta a Chúiteamh, agus ag Cumann Bharra na hÉireann, agus iad ag labhairt faoin obair a dhéanann an Coimisiún maidir le comhionannas agus rochtain ar reachtaíocht. Labhair siad freisin faoin rannchuidiú a dhéanann an Coimisiún leis an gceartas coiriúil a athchóiriú ag seimineár chun comóradh comhpháirteach 50 bliain bhunú an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí agus Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí a cheiliúradh.

I mí Mheán Fómhair, d'óstáil an Coimisiún a chomhdháil comórtha 50 bliain, áit a ndearna sé machnamh ar leathchéad bliain a caitheadh ag athchóiriú an dlí agus ar an rannchuidiú a rinne an Coimisiún le ceapadh dlí inrochtana nua-aimseartha in Éirinn.
I measc na gcainteoirí bhí Rossa Fanning, an tArd-Aighne, Donal O'Donnell, an Príomh-Bhreitheamh, agus iar-Choimisinéirí agus Coimisinéirí reatha agus iarbhaill foirne agus baill foirne reatha araon. D'fhreastail slua mór ar an ócáid, agus Coimisinéirí reatha agus iar-Choimisinéirí agus taighdeoirí araon i measc na ndaoine a bhí i láthair. D'fhoilsíomar

bróisiúr faisnéiseach ar stair an Choimisiúin don chomhdháil seo. Chomh maith leis sin, chuaigh an Coimisiún i gcomhpháirt le hIonad na Tríonóide um Rialachas Bunreachtúil i mí Mheán Fómhair chun comhdháil acadúil a óstáil ar stair agus todhchaí an athchóirithe dlí.

D'óstáil an Coimisiún cruinniú na nDlínsí Comharsanacha agus Eachtracha freisin, agus ionadaithe ó na coimisiúin i Sasana agus sa Bhreatain Bheag, in Albain, i dTuaisceart Éireann, i nGeirsí, san Astráil Theas agus in Victoria i láthair.

I mí na Nollag, d'fhoilsigh an Coimisiún leabhrán comórtha d'óráidí chun an ócáid comórtha 50 bliain a cheiliúradh. Tiomsaíodh sa leabhrán sin na hóráidí ón gcomhdháil comórtha 50 bliain agus roinnt óráidí suntasacha roimhe, lenar áiríodh óráid a thug Declan Costello, an tArd-Aighne, tráth bhunú an Choimisiúin.

FEIDHMEANNA REACHTÚLA AN CHOIMISIÚIN

Tá an Coimisiún ina chomhlacht reachtúil a bunaíodh leis an *Acht fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975*, lena gceanglaítear ar an gCoimisiún dlí na hÉireann a choimeád faoi bhreithniú agus taighde a sheoladh d'fhonn an dlí a athchóiriú. Tagann na nithe seo a leanas faoin míniú ar athchóiriú an dlí:

- an dlí a fhorbairt,
- an dlí a chódú, lena n-áirítear an dlí a shimpliú agus a fhreacnairciú, agus
- reachtaíocht a athbhreithniú agus a chomhdhlúthú.

Ó bunaíodh é, d'fhoilsigh an Coimisiún breis agus 227 ndoiciméad (Páipéir Saincheisteanna, Páipéir Oibre, Páipéir Chomhairliúcháin agus Tuarascálacha) ina bhfuil tograí le haghaidh athchóiriú an dlí. Foilsíonn sé na haschuir óna chuid oibre i réimse na Rochtana ar Reachtaíocht freisin (an tEolaire Reachtaíochta, Achtanna Athbhreithnithe, agus an Liosta Aicmithe Reachtaíochta). Tá liosta iomlán de na foilseacháin ón gCoimisiún ar fáil ar shuíomh Gréasáin an Choimisiúin ag www.lawreform.ie, áit a bhfuil gach foilseachán ar fáil lena n-íoslódáil saor in aisce. Ina theannta sin, tá an Coimisiún ag obair go dlúth leis an Roinn Iompair ar thionscadal atá ceaptha chun an tAcht um Thrácht ar Bhóithre, 1961, a chomhdhlúthú.

Cláir um Athchóiriú an Dlí agus Iarrataí ón Ard-Aighne

Is as dhá phríomhfhoinse a thagann obair an Choimisiúin i réimse athchóiriú an dlí:

- Cláir um Athchóiriú an Dlí a n-ullmhaíonn an Coimisiún iad, a gcomhaontaíonn an Rialtas iad agus a leagtar faoi bhráid Thithe an Oireachtais, agus
- Iarrataí a fhaightear ón Ard-Aighne i ndáil le nithe ar leith. Ní bhfuarthas aon iarrataí den sórt sin sa bhliain 2025.

Ó bunaíodh sa bhliain 1975 é, d'oibrigh an Coimisiún ar chúig Chlár um Athchóiriú an Dlí, ar cheadaigh an Rialtas an ceann is déanaí díobh an 20 Márta 2019.

Rochtain ar Reachtaíocht

Rud eile atá i gceist le hobair an Choimisiúin is ea reachtaíocht a dhéanamh níos inrochtana don phobal. Tá na forbairtí san obair i réimse na Rochtana ar Reachtaíocht le linn na bliana

2025 pléite i gCaibidil 3.

AN RÁITEAS STRAITÉISE 2024-2026 UAINN

Foilsíodh an *Ráiteas Straitéise 2024-2026* ón gCoimisiún i mí Eanáir 2024, agus é ar fáil ag www.lawreform.ie.

Sainaithnítear sa Ráiteas Straitéise na luachanna agus na cuspóirí a bheidh ag an gCoimisiún agus na straitéisí a shaothrófar chun gur féidir leis an gCoimisiún na cuspóirí atá aige a bhaint amach, an sainordú reachtúil atá aige a chomhlíonadh agus freastal ar na feidhmeanna atá aige maidir lena chinntiú go mbeidh dlíthe na hÉireann oiriúnach do Stát nua-aimseartha agus go mbeidh siad inrochtana do chách.

Leagtar amach sa Ráiteas Straitéise na príomhthosaíochtaí a bheidh ag an gCoimisiún idir na blianta 2024 agus 2026, lena n-áirítear freagrachtaí agus cuntasachtaí soiléire as na tosaíochtaí sin a bhaint amach. Leagtar amach ann freisin an tiomantas atá ag an gCoimisiún do na nithe seo a leanas:

- barr feabhais, neamhspleáchas agus oibiachtúlacht a bhaint amach i dtaighde an Choimisiúin
- díriú ar an úsáideoir deiridh in obair an Choimisiúin i réimse Athchóiriú an Dlí agus na Rochtana ar Reachtaíocht
- caidreamh, comhairliúchán agus teagmháil a dhéanamh leo sin a úsáideann an dlí agus a bhfuil tionchar ag an dlí orthu, lena n-áirítear daoine den phobal, an tsochaí shibhialta, comhlachtaí poiblí, agus an lucht léinn, dlí agus beartais
- cearta an duine agus comhionannas a chur chun cinn
- trédhearcacht agus iomláine a chothabháil sa dóigh a n-úsáideann an Coimisiún acmhainní.

Na Príomhchuspóirí sa Ráiteas Straitéise

Sainaithnítear cúig Phríomhchuspóir sa *Ráiteas Straitéise 2024-2026*. Is iad sin:

Príomhchuspóir 1: Athchóiriú an Dlí

An dlí a bhreithniú agus taighde a sheoladh d'fhonn dlí na hÉireann a fhorbairt, a shimpliú, a fhreacnairciú agus a chódú.

Príomhchuspóir 2: Taighde Dlí

Tacú leis an gCoimisiún trí thaighde dlí atá neamhchlaon, oibiachtúil agus ar ardchaighdeán a sholáthar.

Príomhchuspóir 3: Rochtain ar Reachtaíocht

Faisnéis thráthúil a chur ar fáil ar líne faoi staid reatha na reachtaíochta ar fad atá i bhfeidhm; tuilleadh comhdhlúthuithe riaracháin ar Achtanna a chur ar fáil ar líne ina staid reatha, mar atá leasaithe (Achtanna Athbhreithnithe); agus leanúint le hobair an Chláir um Athchóiriú an Dlí Reachtúil.

Príomhchuspóir 4: Riaracháin

Seirbhísí corparáideacha riaracháin agus gnó atá éifeachtach, nua-aimseartha agus gairmiúil a sholáthar don Choimisiún chun tacú leis an gCoimisiún na cuspóirí atá aige a chomhlíonadh.

Príomhchuspóir 5: Cumarsáid agus For-rochtain

Caidreamh comhoibríoch a chothú agus dul i mbun tuilleadh for-rochtana leis an lucht dlí agus leis an bpobal i gcoitinne agus, ar an tslí sin, infheictheacht agus tionchar obair an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí a mhéadú.

AN DÓIGH A nDÉANAIMID ÁR gCUID TAIGHDE AGUS A dTÉIMID I nDÁIL CHOMHAIRLE

Bíonn obair an Choimisiúin bunaithe ar thaighde cúramach críochnúil.

Sanntar gach tionscadal do thaighdeoirí, a oibríonn ansin faoi mhaoirseacht ghinearálta ag an Stiúrthóir Taighde agus ag na Leas-Stiúrthóirí Taighde. Oibríonn na foirne i ndlúthchomhar le Coimisinéirí comhordúcháin. I gcás obair i réimse na Rochtana ar Reachtaíocht, oibríonn taighdeoirí faoi mhaoirseacht ag an mBainisteoir um Rochtain ar Reachtaíocht agus ag na Leas-Bhainisteoirí um Rochtain ar Reachtaíocht.

Tá sé ríthábhachtach gur praiticiúil, iomchuí, bunaithe ar réitigh agus dírithe ar úsáideoirí deiridh na reachtaíochta a bheadh na tograí ón gCoimisiún le haghaidh athchóiriú an dlí. Tá ríthábhacht ag baint le comhairliúchán, mar sin, maidir le hobair an Choimisiúin. Nuair a fhorbraítear foilseacháin, tograí agus moltaí, téitear i mbun comhairliúcháin le saineolaithe nó cleachtóirí a oibríonn i réimse ar leith, le hionadaithe do leasghrúpaí agus páirtithe leasmhara eile, lena n-áirítear cleachtóirí dlí agus gairmithe iomchuí eile, le comhlachtaí ionadaíocha agus eagraíochtaí neamhrialtasacha, le polaiteoirí agus comhaltaí den Rialtas, le Ranna agus Oifigí Rialtais, agus le daoine den phobal atá ag iarraidh caidreamh a dhéanamh leis an gCoimisiún. A bhuí leis na léargais a ghnóthaímid ó na tuairimí agus na heispéiris de chuid comhairlithe, saibhrítear na foilseacháin ón gCoimisiún agus cabhraítear linn moltaí a fhorbairt atá inoibrithe, éifeachtach agus dírithe ar an úsáideoir deiridh.

Déanann an Coimisiún doiciméid chomhairleacha a ullmhú agus a fhoilsiú freisin, dár gaireadh Páipéir Oibre, Páipéir Saincheisteanna agus Páipéir Chomhairliúcháin ag amanna éagsúla ón mbliain 1975 i leith. Ghair an Coimisiún Páipéir Saincheisteanna de na doiciméid sin idir na blianta 2013 agus 2020. I dtús na bliana 2021, chinn sé Páipéir Chomhairliúcháin a ghairm díobh an athuair. Tugtar leis na páipéir chomhairleacha sin próiseas struchtúrtha trína n-iarrtar aighneachtaí i scríbhinn ó pháirtithe leasmhara.

Nuair a dhréachtaíonn an Coimisiún na Tuarascálacha uaidh, ina leagtar amach na moltaí deiridh ón gCoimisiún ar shaincheist ar leith a bhaineann le hathchóiriú an dlí, cuirtear san áireamh na léargais a gnóthaíodh ó chruinnithe le comhairlithe agus ó aighneachtaí ó chomhairlithe. Pléitear sa Tuarascáil ansin le haon ábhair imní a tharraing siad anuas. Sula ndréachtaítear an Tuarascáil, is minic a thionóltar seimineár ar an tsaincheist. Tugann an Coimisiún cuireadh do pháirtithe leasmhara freastal ar an seimineár, lena n-áirítear iad sin a rinne aighneachtaí.

Ar mhaithe le hinrochtaineacht a éascú, tá na foilseacháin uile ón gCoimisiún i réimse athchóiriú an dlí, lena n-áirítear páipéir chomhairleacha, ar fáil ar líne ar shuíomh Gréasáin an Choimisiúin. Is féidir ár gcuid oibre i réimse na Rochtana ar Reachtaíocht a fháil ar shuíomh Gréasáin Ríomhleabhar Reachtanna na hÉireann agus ar shuíomh Gréasáin an

Choimisiúin freisin. Ghabh an Coimisiún air féin inrochtaineacht a mhéadú tuilleadh trí leaganacha achoimre de na foilseacháin uaidh a fhoilsiú i mBéarla simplí. Trí achoimrí a sholáthar i mBéarla simplí, cuirtear le rochtain an phobail ar a bhfuil sna foilseacháin ón gCoimisiún agus cabhraítear le freagraí a spreagadh ón bpobal is leithne is féidir.

CAIDREAMH SEACHTRACH A CHOTHABHÁIL

Cumarsáid le Ranna Rialtais agus le geallsealbhóirí

Déanann an Coimisiún cumarsáid thráthrialta le Ranna Rialtais iomchuí faoi thionscadail reatha agus faoi thionscadail amach anseo. Bíonn an Coimisiún i dteagmháil thráthrialta leis an lucht dlí agus le hollscoileanna. Is féidir taifead ar na cruinnithe oifigiúla uile de chuid an Choimisiúin a fháil ar leathanach 35.

Cruinnithe leis an Ard-Aighne

De réir an *Achta fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975*, tá an Coimisiún ina chomhlacht reachtúil neamhspleách atá faoi choimirce Oifig an Ard-Aighne. Is gnách go dtagann an cúigear comhaltaí den Choimisiún agus baill foirne shinsearacha ón gCoimisiún le chéile leis an Ard-Aighne agus le hoifigigh shinsearacha ó Oifig an Ard-Aighne gach bliain. Tugtar le linn na gcruinnithe sin deis struchtúrtha thábhachtach chun clár oibre reatha an Choimisiúin a phlé leis an Ard-Aighne agus le hoifigigh shinsearacha. Is fianaise iad freisin ar an gcaidreamh oibre tábhachtach atá ar bun idir an Coimisiún agus Oifig an Ard-Aighne, mar gheall ar neamhspleáchas an Choimisiúin i seoladh a chuid feidhmeanna faoi Acht 1975. Bhuail an Coimisiún leis an Ard-Aighne agus le baill foirne shinsearacha i mí na Nollag 2025.

Naisc idirnáisiúnta, agus cruinniú bliantúil na gCoimisiún comharsanach Dlí

Leagann an Coimisiún béim ar anailís chomparáideach ina chuid taighde. Dá bhrí sin, coinníonn sé teagmháil ar bun le comhlachtaí idirnáisiúnta iomchuí agus le comhlachtaí um athchóiriú an dlí den chineál céanna i dtíortha eile. Coinnítear na teagmhálacha sin ar bun trí fhreastal ar sheimineáir iomchuí agus trí chuairteanna a óstáil ó ghníomhaireachtaí eile um athchóiriú an dlí agus ó chomhlachtaí den chineál céanna a phléann le hathchóiriú an dlí.

D'óstáil an Coimisiún cruinniú bliantúil na gCoimisiún comharsanach Dlí an 17 Meán Fómhair 2025. Bhí ionadaithe ó na coimisiúin i Sasana agus sa Bhreatain Bheag, in Albain, i dTuaisceart Éireann agus i nGeirsí i láthair. D'fhreastail comhaltaí den Choimisiún ón Astráil Theas agus ó Victoria ar an gcruinniú sin freisin. Tar éis malartú spéisiúil eispéireas maidir le hobair i réimse athchóiriú an dlí sna dlínsí éagsúla, cuireadh pleananna le chéile chun comhoibriú agus comhordú a dhéanamh ar ghnéithe coiteanna dár gcuid oibre – amhail an intleacht shaorga, taighde comparáideach, agus modhanna taighde. Óstáladh na coimisinéirí ar cuairt ag dinnéar speisialta i dTeach Laighean, rud a chuir deireadh cuideachtúil le lá an-táirgiúil.

CAIBIDIL 2 OBAIR AGUS CUR CHUN FEIDHME I RÉIMSE ATHCHÓIRIÚ AN DLÍ SA BHLIAIN 2025

Bhí dhá Chlár um Athchóiriú an Dlí i gceist le hobair an Choimisiúin i réimse athchóiriú an dlí sa bhliain 2025, ba iad sin an Ceathrú agus an Cúigiú Clár um Athchóiriú an Dlí.

Ba iad seo a leanas na tionscadail tosaíochta don bhliain 2025:

(1) An Cúigiú Clár, Tionscadal 7: Íospartaigh na Coireachta a Chúiteamh
(2) An Ceathrú Clár, Tionscadal 4: Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí
(3) An Cúigiú Clár, Tionscadal 1: Comhlachtaí Tugtha Breithiúnas nach Cúirteanna iad agus Achomhairc chun na gCúirteanna
(4) An Cúigiú Clár, Tionscadal 12: Dliteanas Comhlachas Neamhchorpraithe
(5) An Cúigiú Clár, Tionscadal 14: Gnéithe den Dlí Teaghlaigh (aithint dhlíthiúil colscarthaí coigríche)
(6) An Cúigiú Clár, Tionscadal 15: Gnéithe den Dlí Talún agus Tíolactha (seilbh chodarsna)

AN CEATHRÚ CLÁR, TIONSCADAL 4: CISTIÚ DLÍTHÍOCHTA TRÍÚ PÁIRTÍ

D'fhoilsigh an Coimisiún Páipéar Comhairliúcháin ar an dlí a bhaineann le ***cistiú dlíthíochta tríú páirtí*** an 17 Iúil 2023. Breithníodh sa Pháipéar an dlí maidir le claonchothú agus campháirtíocht, ar dá bharr is neamhdhleathach in Éirinn atá an chuid is mó de shocruithe cistiúcháin dlíthíochta tríú páirtí. Breithníodh sa Pháipéar freisin cé acu ba cheart nó nár cheart cistiú dlíthíochta tríú páirtí a dhéanamh dleathach agus, dá ndéanfaí dleathach é, breithnítear ann conas a d'fhéadfaí é a dhéanamh dleathach agus a rialáil. Fadaíodh an glao ón gCoimisiún le haghaidh aighneachtaí go dtí an 15 Nollaig 2023. Faoi dheireadh na tréimhse comhairliúcháin sin, fuair an Coimisiún 24 aighneacht i scríbhinn ó gheallsealbhóirí éagsúla.

Sa bhliain 2025, thosaigh an Coimisiún ag déanamh anailís agus breithniú ar na haighneachtaí a fuarthas, agus chuaigh sé i mbun comhairliúcháin le geallsealbhóirí. Chuir an Coimisiún tús le forbairt a dhéanamh ar na moltaí uaidh le haghaidh athchóiriú an réimse sin, ar moltaí iad a bheidh sa Tuarascáil uaidh ar Chistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí a Rialáil. Pléifear sa Tuarascáil freisin na topaicí gaolmhara a bhaineann le gníomhartha ionadaíocha a shannadh agus a chistiú. Táthar ag súil tuarascáil agus dréacht-Bhille a fhoilsiú sa bhliain 2026.

AN CÚIGIÚ CLÁR, TIONSCADAL 7: ÍOSPARTAIGH NA COIREACHTA A CHÚITEAMH

D'fhoilsigh an Coimisiún Páipéar Comhairliúcháin ar an dlí a bhaineann le h**Íospartaigh na Coireachta a Chúiteamh** i mí Feabhra 2022. Foilsíodh an páipéar comhairliúcháin sin i bhformáid Béarla shimplí freisin, agus bhí suirbhé ar líne ag gabháil leis. Breithníodh sa pháipéar an scéim atá ann cheana maidir le híospartaigh a chúiteamh, agus sainaithníodh ann láidreachtaí agus laigí na scéime d'fhonn í a athchóiriú.

Breithníodh ann freisin cé acu ba cheart nó nár cheart an comhlacht a riarann an cúiteamh a chur ar bhonn reachtúil agus, dá mba cheart, cén riocht ba cheart a bheith ar an gcomhlacht reachtúil sin. Faoi dheireadh na tréimhse comhairliúcháin sin, fuair an Coimisiún 19 n-aighneacht i scríbhinn ó gheallsealbhóirí éagsúla. Tionóladh roinnt cruinnithe le geallsealbhóirí eile freisin.

I mí Mheán Fómhair 2024, thosaigh an Coimisiún scrúdú fairsing agus anailís fhairsing ar an dóigh a n-oibríonn an scéim chúitimh d'íospartaigh na coireachta foréigní in Éirinn, agus rinne sé breithniú ar na haighneachtaí agus ar na haschuir chomhairliúcháin. Chuir an Coimisiún tús le forbairt a dhéanamh ar na moltaí uaidh le haghaidh athchóiriú an réimse sin, ar moltaí iad a bheidh sa Tuarascáil uaidh ar ***Íospartaigh na Coireachta a Chúiteamh***, a bhfuiltear ag súil leis go bhfoilseofar í go luath sa bhliain 2026. Is é a bheidh sa tuarascáil sin ná an anailís deiridh agus na moltaí um athchóiriú an dlí ón gCoimisiún le haghaidh na scéime cúitimh Stáit, agus beidh dréacht-Bhille ar áireamh inti.

AN CÚIGIÚ CLÁR, TIONSCADAL 1: COMHLACHTAÍ TUGTHA BREITHIÚNAS NACH CÚIRTEANNA IAD AGUS ACHOMHAIRC CHUN NA gCÚIRTEANNA

I mí na Nollag 2025, foilsíodh an Páipéar Comhairliúcháin ar Chomhlachtaí Tugtha Breithiúnas nach Cúirteanna iad agus Achomhairc chun na gCúirteanna. Is faoi raon éagsúil nósanna imeachta agus sásraí achomhairc a oibríonn comhlachtaí tugtha breithiúnas in Éirinn. Is féidir leis sin neamhréireachtaí a chruthú i bpróisis chinnteoireachta agus cur le héiginnteacht dhlíthiúil. Sa Pháipéar seo, cuirtear leis an gcreat bunreachtúil a bunaíodh i gcás Zalewski agus leis an Tuarascáil ón gCoimisiún ar Chumhachtaí Rialála agus Cionta Corparáideacha. Iniúchtar ann na roghanna atá ann chun próisis chinnteoireachta a shimpliú agus a chaighdeánú, agus pléitear ann na príomhthosca a bhaineann le cinnteoireacht chéadchéime a neartú agus a fheabhsú, lena n-áirítear ceanglais nós imeachta, na cumhachtaí atá ag comhlachtaí tugtha breithiúnas, agus ceanglais maidir le comhdhéanamh agus neamhspleáchas. Déantar plé ann ar reacht creata a achtú chun cumhachtaí agus nósanna imeachta caighdeánacha a sholáthar agus ar an bhféidearthacht atá ann comhairle um cheartas riaracháin a bhunú chun formhaoirseacht agus tacaíocht a sholáthar. Scrúdaítear ann freisin na sásraí atá i bhfeidhm faoi láthair le haghaidh formhaoirseacht bhreithiúnach, agus moltar ann athchóirithe ar na struchtúir reatha achomhairc. Tá sé mar aidhm leis an bPáipéar a iniúchadh cé acu atá nó nach bhfuil athchóiriú riachtanach agus/nó indéanta do chomhlachtaí a phléann le breithiúnais in Éirinn.

Is ionann na tionscadail seo a leanas agus ualach oibre réamh-mheasta an Choimisiúin don dara leath den bhliain 2026 agus i dtús na bliana 2027:

- An Cúigiú Clár, Tionscadal 12, Dliteanas Comhlachas Neamhchorpraithe;
- An Cúigiú Clár, Tionscadal 14, Gnéithe den Dlí Teaghlaigh (Aithint Colscarthaí Coigríche agus í sin amháin);
- An Cúigiú Clár, Tionscadal 15, Gnéithe den Dlí Talún agus Tíolactha (Seilbh Chodarsna agus í sin amháin).

An Scéim Intéirneachta Rochtana Taighde Dlí

Triaileadh Scéim Intéirneachta Rochtana an Choimisiúin sa bhliain 2021 agus ceadaíodh go foirmiúil í mar Scéim bhliantúil sa bhliain 2022. Leathnaíodh an Scéim sa bhliain 2025 chun oibriú i gcomhpháirt le hOifig an Ard-Aighne, le hOifig an Phríomh-Aturnae Stáit agus le hOifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí. Tá an scéim ag dul ó neart go neart, tar éis do Thithe an Oireachtais agus don Bhord um Chúnamh Dlíthiúil dul isteach inti. Tugann an Coimisiún intéirneach amháin ón scéim isteach gach bliain, agus fógraítear an t-ionú iarratais ar a shuíomh Gréasáin gach bliain.

Leis an ngníomhaíocht ríthábhachtach for-rochtana sin, tairgtear deiseanna íoctha taithí oibre, rud lena gcabhraítear le rochtain mhéadaithe a chothú ar dheiseanna gairme sa dlí. Chuir an Coimisiún fáilte ar leith roimh leathnú na Scéime seo chuig timpeallachtaí eile dlí ionas go mbeifear in ann líon méadaithe deiseanna inrochtana intéirneachta a thairiscint gach bliain i gcineálacha difriúla timpeallachta dlí laistigh den earnáil phoiblí. Sa bhliain 2026, tá sé beartaithe na paraiméadair a chur ar bhonn foirmiúil d'eagraíochtaí nua a bheidh ag dul isteach sa chlár agus comhordú a dhéanamh ar na céimeanna pleanála, earcaíochta agus oiliúna, chomh maith le hócáidí comhpháirteacha a eagrú le linn na hintéirneachta.

Cur Chun Feidhme na dTograí ón gCoimisiún sa bhliain 2025

Déanann an Coimisiún faireachán ar chur chun feidhme na moltaí uaidh agus taifeadann sé forbhreathnú ginearálta i dtábla cur chun feidhme ar a shuíomh Gréasáin ag www.lawreform.ie. Tagann formhór mór na dTuarascálacha ón gCoimisiún chun bheith curtha chun feidhme trí reachtaíocht a gcuireann an Rialtas chun cinn í. Ó am go ham, foilsítear Billí Comhaltaí Príobháideacha d'fhonn na dréacht-Bhillí a fhoilsiú i dTuarascálacha ón gCoimisiún. I gcás go dtabharfaidh an Rialtas le fios go bhfuil sé beartaithe aige Bille a fhoilsiú ar an ábhar, ní gnách go rachaidh Bille Comhaltaí Príobháideacha níos faide ná an Dara Céim. Mar mhalairt air sin, is féidir go dtabharfaidh an Rialtas le fios go bhfuil sé i bhfách leis an mBille Comhaltaí Príobháideacha agus go rachaidh an Bille trí na céimeanna ina dhiaidh sin agus go n-achtófar é. Dá bhrí sin, cuireann an Coimisiún Billí Comhaltaí Príobháideacha ar áireamh san anailís uaidh ar chur chun feidhme na moltaí uaidh. Is féidir freisin go n-úsáidfear na moltaí ón gCoimisiún mar bhonn do mhíreanna i bpleananna gníomhaíochta ón Rialtas nó do mholtaí ó ghrúpaí athbhreithniúcháin arna gceapadh ag an Rialtas chun reachtaíocht a fhorbairt. Dá bhrí sin, cuirtear tagairtí i bpleananna gníomhaíochta ón Rialtas agus i dtuarascálacha ó ghrúpaí athbhreithniúcháin ar áireamh sa tábla cur chun feidhme freisin. Léirítear sa tábla thíos na míreanna ón tábla cur chun feidhme foriomlán a bhaineann le cur chun feidhme nó cur chun feidhme beartaithe na moltaí ón gCoimisiún sa bhliain 2025.

Teideal na Tuarascála	Faisnéis faoi Chur Chun Feidhme
Tuarascáil ar Achtanna na gCúirteanna a Chomhdhlúthú agus a Athchóiriú LRC 97-2010	Scéim an Bhille um Athchóiriú Sibhialta, 2025, ón Rialtas
Tuarascáil ar Chreat Rialála le haghaidh Cumhdach Aosach LRC 128-2024	An 9 Nollaig 2025, d'fhoilsigh an Roinn Sláinte an chéad Chreat Beartais Náisiúnta do Chosaint Aosach san Earnáil Sláinte agus Cúraim Shóisialaigh uaithi. Leagtar amach ann clár uaillmhianach beart beartais agus beart reachtach chun na tacaíochtaí agus na cosaintí atá ann cheana d'aosaigh atá i mbaol mí-úsáide a leathnú agus a neartú ar fud na seirbhísí sláinte agus cúraim shóisialaigh poiblí, deonacha agus príobháideacha uile. Cuireadh Bille Sláinte (Cumhdach Aosach) ar áireamh i gClár Reachtaíochta an Rialtais chun an beartas sin a éascú. D'fhoilsigh an Coimisinéir Cosanta Sonraí foireann uirlisí maidir le Cosaint Sonraí agus Comhroinnt Sonraí an 31 Iúil 2025 chun treoir a sholáthar maidir le conas sonraí a bhaineann le haosaigh shoghonta a bhailiú, a úsáid, a stóráil agus a chomhroinnt agus, an tráth céanna, cloí le prionsabail an Rialacháin Ghinearálta maidir le Cosaint Sonraí (RGCS) agus le prionsabail an Achta um Chosaint Sonraí, 2018. Áirítear leis an bhfoireann uirlisí comhairle phraiticiúil, teimpléid, agus samplaí chun cabhrú le heagraíochtaí bearta éifeachtacha cosanta sonraí a chur chun feidhme.
Tuarascáil ar Thalamh a Fháil go hÉigeantach LRC 127-2023	An Bille um Ordú Ceannaigh Éigeantaigh, 2025 (is Bille Comhaltaí Príobháideacha é seo, rud ar thionscain James Geoghegan TD é)

CAIBIDIL 3 OBAIR I RÉIMSE NA ROCHTANA AR REACHTAÍOCHT SA BHLIAIN 2025

RÉAMHRÁ

Is minic a leasaítear reachtaíocht in Éirinn chun riachtanais an tsaoil nua-aimseartha a léiriú. Mar sin, is féidir go dtiocfaidh athrú suntasach le himeacht ama ar reachtaíocht achtaithe. Is é an aidhm atá le hobair an Choimisiúin i réimse na Rochtana ar Reachtaíocht ná úsáideoirí a éascú an dlí a aimsiú ina staid reatha seachas ina staid bhunaidh. Soláthraíonn an Coimisiún trí phríomhacmhainn chun an cuspóir sin a bhaint amach: an tEolaire Reachtaíochta; Achtanna Athbhreithnithe; agus an Liosta Aicmithe Reachtaíochta.

Is é atá san Eolaire Reachtaíochta ná bunachar sonraí ar líne lena gcumasaítear d'úsáideoirí Leabhar Reachtanna na hÉireann a shainaithint cé acu a leasaíodh nó nár leasaíodh Acht nó Ionstraim Reachtúil ar leith, nó cé acu a rinneadh nó nach ndearnadh aon difear eile dó nó di, ó achtaíodh an tAcht nó an Ionstraim Reachtúil ar dtús.

Nuashonraíodh an tEolaire Reachtaíochta ar bhonn seachtainiúil le linn na bliana 2025.

Déanann an Coimisiún Achtanna Athbhreithnithe a tháirgeadh agus a fhoilsiú freisin, ina léirítear san aon doiciméad amháin na leasuithe uile a rinneadh ar gach Acht leasaithe, agus nótaí mínithe iomlána ann. Cumasaíonn sé sin don léitheoir amharc ar an Acht mar atá faoi láthair, ar fhaisnéis faoi leaganacha roimhe sin, ar na forálacha nó na leasuithe a tosaíodh agus cén uair a tosaíodh iad, agus ar na forálacha nó na leasuithe nár tosaíodh iad go fóill. Chuir an Coimisiún breis agus 30 Acht Athbhreithnithe leis an liosta sa bhliain 2025, rud a d'fhág go raibh níos mó ná 550 Acht Athbhreithnithe cothrom le dáta, gan na 13 athbhreithniú a aisghaireadh a áireamh.

Is é atá sa Liosta Aicmithe ná liosta Achtanna agus Ionstraimí Reachtúla atá i bhfeidhm go fóill (mar sin, ní áirítear leis an liosta Achtanna aisghairthe ná Ionstraimí Reachtúla cúlghairthe), agus iad aicmithe faoi 36 cinn de cheannteidil nó teidil ábhair agus sainaitheanta de réir Roinn Rialtais iomchuí. Is gnách go bhfoilsítear reachtaíocht in ord croineolaíoch, seachas de réir ábhair. Cumasaítear leis an Liosta Aicmithe don úsáideoir breis agus 2,000 Acht atá i bhfeidhm agus breis agus 15,000 Ionstraim Reachtúil atá i bhfeidhm a chuardach de réir ábhair. Nuashonraíodh an Liosta Aicmithe ar bhonn seachtainiúil le linn na bliana 2025.

Thosaigh an Coimisiún ag obair ar cheathrú hacmhainn sa bhliain 2019, ba é sin an Clár um Athchóiriú an Dlí Reachtúil réamh-1922. Sa bhliain 2025, ba é a bhí i gceist leis an obair sin ná tacú leis an bpróiseas parlaiminte as ar eascair an tAcht um Athchóiriú an Dlí Reachtúil, 2025, agus a scrúdú cé na píosaí reachtaíochta tánaistí a rinneadh idir na blianta 1861 agus 1922 ar cheart iad a chúlghairm nó a choinneáil. Tabharfaidh sé sin cinnteacht thábhachtach maidir leis an bhfothacar sin de stoc reachtach an Stáit.

Sa bhliain 2025, tháinig an Grúpa um Rochtain ar Reachtaíocht le chéile faoi choimirce Roinn an Taoisigh. Cuimsíonn an grúpa ionadaithe ó Oifig na mBillí, ó Oifig an Ard-Aighne, ón gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí agus ó roinnt Ranna a bhfuil cláir reachtacha throma ar bun acu. Tagann an grúpa le chéile go tréimhsiúil, agus is é an cuspóir atá aige nithe leasa choitinn a phlé agus a chomhordú, lena n-áirítear caighdeáin, teicneolaíocht agus tosaíochtaí.

AN tEOLAIRE REACHTAÍOCHTA

Déanann an Coimisiún an tEolaire Reachtaíochta a chothabháil. Foilsítear an tEolaire ar Ríomhleabhar Reachtanna na hÉireann, rud a ndéanann Oifig an Ard-Aighne é a óstáil agus a bhainistiú. San Eolaire Reachtaíochta, leagtar éifeachtaí na bpíosaí nua reachtaíochta uile ar an reachtaíocht atá ann cheana amach i dtáblaí a bhaineann le gach Acht. Mar shampla, chun amharc ar na hathruithe uile a rinneadh ar an Acht Comharbais, 1965, ó achtaíodh é, is féidir leis an úsáideoir Acht 1965 a aimsiú ar Ríomhleabhar Reachtanna na hÉireann agus cliceáil ar an táb "Leasuithe, Tosach Feidhme agus Ionstraimí Reachtúla a rinneadh faoin Acht" chun na leasuithe uile a rinneadh ar an Acht ón mbliain 1965 i leith a fheiceáil.

Áirítear leis an Eolaire Reachtaíochta táblaí le haghaidh Achtanna réamh-1922 atá i bhfeidhm go fóill. Áirítear leis an Eolaire freisin táblaí iomlána le haghaidh ionstraimí reachtúla agus éifeachtaí reachtacha a rinneadh le hionstraimí reachtúla ón dáta reatha siar go dtí an 1 Eanáir 1972. Is neamhiomlán atá na táblaí roimh an dáta sin. Níl sé beartaithe faoi láthair an tEolaire Reachtaíochta a leathnú chun go n-áireofar leis ionstraimí reachtúla a rinneadh roimh an mbliain 1972.

Nuashonraíodh an tEolaire Reachtaíochta gach seachtain sa bhliain 2025.

ACHTANNA ATHBHREITHNITHE

Déanann an Coimisiún leaganacha comhdhlúite riaracháin de líon méadaitheach Achtanna, dá ngairtear Achtanna Athbhreithnithe, a ullmhú agus a nuashonrú. Chuir an Coimisiún níos mó ná 30 Acht Athbhreithnithe eile leis an liosta sa bhliain 2025, rud a d'fhág go bhfuil níos mó ná 550 Acht Athbhreithnithe cothrom le dáta anois (seachas 13 cinn eile a aisghaireadh). Is é atá i leath na nAchtanna sin, beagnach, ná Achtanna a achtaíodh ón mbliain 2004 ar aghaidh agus a ndearnadh leasuithe ar a dtéacs ina dhiaidh sin (amhail Acht na gCuideachtaí, 2014, agus an tAcht um Chosaint Sonraí, 2018). Ní áirítear leo Achtanna Airgeadais ná an tAcht Leasa Shóisialaigh (Comhdhlúthú), 2005, dá bhfuil Acht Athbhreithnithe á ullmhú faoi láthair, mar atá luaite thíos. Is Achtanna roghnaithe réamh-2004 iad na hAchtanna Athbhreithnithe eile, agus áirítear leo grúpaí amhail an dlí fostaíochta, an dlí leanaí, an dlí teaghlaigh, agus na hAchtanna um Thrácht ar Bhóithre. Áirítear leo na hAchtanna is mó úsáid, amhail an tAcht um Thrácht ar Bhóithre, 1961, an tAcht Comharbais, 1965, Acht na gComhphobal Eorpach, 1972, an tAcht um Cheartas Coiriúil, 1984, an tAcht um Rialú Foirgníochta, 1990, Achtanna na nArm Tine, 1925 go 2007, agus an tAcht um Pleanáil agus Forbairt, 2000. Cabhraíonn obair an Choimisiúin ar an Eolaire Reachtaíochta leis na hAchtanna Athbhreithnithe a ullmhú.

Nuashonraítear na hAchtanna Athbhreithnithe laistigh de mhí amháin nó dhó ó leasaíodh iad agus foilsítear ar shuíomh Gréasáin an Choimisiúin iad. Nasctar leo ar bhonn aonair ón Acht bunaidh iomchuí ar Ríomhleabhar Reachtanna na hÉireann. Féadfar iad a thaispeáint de réir ailt agus de réir Acht iomlán i bhformáid HTML, agus nótaí mínithe ann, nó féadfar iad a thaispeáint de réir Acht iomlán i bhformáid PDF, agus nótaí mínithe ann nó gan aon nótaí mínithe. Áirítear leis na nótaí mínithe foinsí aon athruithe agus faisnéis faoi thosach feidhme. Foilsíodh 316 athbhreithniú ar Achtanna Athbhreithnithe laistigh de dhá mhí ó leasaíodh iad sa bhliain 2025, ar lena linn a nuashonraíodh an t-aon Acht amháin roinnt uaireanta i gcásanna áirithe.

Is féidir amharc orthu sin ag http://revisedacts.lawreform.ie/revacts/alpha

Lean an Coimisiún le hidirchaidreamh a dhéanamh leis an Roinn Coimirce Sóisialaí sa bhliain 2025 d'fhonn leagan athbhreithnithe den Acht Leasa Shóisialaigh (Comhdhlúthú), 2005, a ullmhú agus a fhoilsiú. Is é a bheidh san Acht Athbhreithnithe sin ná na leasuithe uile a rinneadh ar Acht 2005 ón mbliain 2005 i leith i 26 cinn d'Achtanna Leasa Shóisialaigh (Leasú) agus, ar bhonn níos lú, i 14 cinn eile d'Achtanna den Oireachtas. Áireofar leis an Acht Athbhreithnithe freisin mionsonraí eagarthóireachta faoi na céadta ionstraimí reachtúla a rinneadh faoi Acht 2005 nó a rinneadh faoi reachtaíocht níos luaithe agus a coinníodh i bhfeidhm faoi alt 362(2) d'Acht 2005. Tá an obair sin á déanamh ag oifigeach sinsearach sa Roinn, agus an Lámhleabhar Oibriúcháin ón gCoimisiún maidir le hAchtanna Athbhreithnithe a Ullmhú á chomhlíonadh. Ós rud é go bhfuil an obair atá i gceist á déanamh ag ball foirne reatha den Roinn agus ag baill foirne reatha an Choimisiúin, ní thiocfaidh aon chostais bhreise chun cinn as an tionscadal seo. Tá an Roinn agus an Coimisiún araon den tuairim go mbeidh an-fhiúntas ag baint leis an Acht Athbhreithnithe nuair a bheidh sé réidh agus go gcinnteofar leis an Acht sin go mbeidh an corp dlí leasa shóisialaigh níos inrochtana agus go mbeifear in ann é a choinneáil cothrom le dáta sa todhchaí. Táthar ag súil leis go mbeidh an tAcht Athbhreithnithe réidh go luath sa bhliain 2026, go mbeidh sé cothrom le dáta go mí Eanáir 2026, agus go gcuirfear é ar fáil ar shuíomh Gréasáin an Choimisiúin, agus nasc chuige le fáil ar Ríomhleabhar Reachtanna na hÉireann agus ar shuíomh Gréasáin na Roinne.

BUNACHAR SONRAÍ AN LIOSTA AICMITHE REACHTAÍOCHTA

Déanann an Coimisiún Liosta Aicmithe den Reachtaíocht atá i bhFeidhm a chothabháil, rud ina bhfuil breis agus 2,000 Acht agus breis agus 15,000 Ionstraim Reachtúil, agus iad eagraithe faoi 36 cinn de cheannteidil nó teidil ábhair. Tá reachtaíocht ar fáil don phobal faoi láthair san ord ina ndearnadh í agus tá sí liostaithe go croineolaíoch de réir uimhreach ar Ríomhleabhar Reachtanna na hÉireann. Fágann sé sin go bhfuil sé deacair do dhlíodóirí, do chomhlachtaí earnála poiblí agus don phobal a shuí cé na hAchtanna éagsúla lena bpléitear le hábhar amhail an dlí comhshaoil, an dlí rialtais áitiúil nó an dlí teaghlaigh. Grúpáiltear na hAchtanna le chéile de réir ábhair sa Liosta Aicmithe agus, dá bhrí sin, is acmhainn úsáideach é le haghaidh an reachtaíocht ar fad i réimse an dlí a shainaithint. Tá an Liosta Aicmithe ar fáil ar shuíomh Gréasáin an Choimisiúin. Tá nasc chuig an Liosta Aicmithe le fáil ar leathanach baile Ríomhleabhar Reachtanna na hÉireann. Is féidir é a rochtain ag an Liosta Aicmithe.

Tugtar an Liosta Aicmithe cothrom le dáta ar bhonn seachtainiúil, agus leas á bhaint as faisnéis chomhtháite ón obair a dhéanann an Coimisiún ar an Eolaire Reachtaíochta i réimse na Rochtana ar Reachtaíocht.

AN CLÁR UM ATHCHÓIRIÚ AN DLÍ REACHTÚIL RÉAMH-1922

Agus tacaíocht faighte aige ó Oifig an Ard-Aighne agus ón Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe, chuir an Coimisiún tús le taighde sa bhliain 2019 chun eilimintí áirithe atá fágtha den Chlár um Athchóiriú an Dlí Reachtúil a chríochnú. Tosaíodh le haschur a sholáthar faoin gClár reatha um Athchóiriú an Dlí Reachtúil díreach tar éis achtú an Achta um Athchóiriú an Dlí Reachtúil (Réamh-1922), 2005. Ag gníomhú dó faoi chúig Acht Athbhreithnithe eile a achtaíodh idir na blianta 2007 agus 2016, d'éirigh leis an gClár slacht

suntasach a chur ar leabhar reachtanna na hÉireann, go háirithe tríd an reachtaíocht réamh-1922 agus iar-1922 atá as feidhm a aisghairm agus trí liostaí críochnaitheacha de na hAchtanna poiblí, áitiúla agus príobháideacha réamh-1922 a coinníodh a sholáthar araon. Thug an obair sin soiléire thábhachtach maidir leis an méid reachtaíochta príomha réamh-1922 atá i bhfeidhm go fóill sa Stát.

Baineadh leibhéal comhchosúil soiléire amach maidir leis an reachtaíocht thánaisteach réamh-1922 (dá ngairtear ionstraimí reachtúla anois) a rinneadh suas go dtí an bhliain 1820. Cúlghaireadh leis an Acht um Athchóiriú an Dlí Reachtúil, 2015, na hionstraimí uile a rinneadh roimh an 1 Eanáir 1821, seachas líon teoranta ionstraimí a coinníodh faoin sceideal a ghabhann leis an Acht sin. Is é atá i gceist leis an obair atá ar bun ag an gCoimisiún faoin gClár um Athchóiriú an Dlí Reachtúil a tosaíodh sa bhliain 2019 ná scrúdú a dhéanamh ar na píosaí reachtaíochta tánaistí a rinneadh idir na blianta 1821 agus 1922 d'fhonn a chinneadh cé na píosaí ar cheart iad a chúlghairm nó a choinneáil. Ba é an toradh deiridh a bhí ar an gcéad chuid den obair sin ná gur achtaíodh an tAcht um Athchóiriú an Dlí Reachtúil, 2025, rud a tháinig i bhfeidhm an 23 Iúil 2025 agus lena bpléitear le hionstraimí a rinneadh idir na blianta 1821 agus 1860. Tá obair ar an tráinse deiridh de reachtaíocht thánaisteach don tréimhse 1861 go 1922 ar siúl, agus foilseofar le haghaidh comhairliúcháin í sa bhliain 2026. Beidh Bille eile ag teastáil chun plé leis an ábhar sin. Agus iad achtaithe, tabharfar leis na Billí sin liosta cuimsitheach den reachtaíocht thánaisteach réamh-1922 a cúlghaireadh agus a coinníodh, rud lena gcomhlánófar an liosta cuimsitheach a baineadh amach cheana féin trí obair an Chláir ar na reachtanna réamh-1922.

CAIBIDIL 4 TACAÍOCHT RIARACHÁIN AGUS TAIGHDE SA BHLIAIN 2025

RÉAMHRÁ

Soláthraíonn foireann bheag riaracháin an Choimisiúin seirbhísí corparáideacha riaracháin agus gnó atá éifeachtach, nua-aimseartha agus gairmiúil don Choimisiún chun tacú leis an gCoimisiún na cuspóirí atá aige a chomhlíonadh. Áirítear leo sin seirbhísí tacaíochta gnó amhail bainistíocht acmhainní daonna, bainistíocht airgeadais, tacaíocht dlí agus chorparáideach, agus tacaíocht teicneolaíochta faisnéise.

Déanann an Bainisteoir Leabharlainne agus Faisnéise leabharlann chlóite agus ar líne agus acmhainní faisnéise dlí an Choimisiúin a bhainistiú, a athbhreithniú agus a fhorbairt agus soláthraíonn sí acmhainní reatha feasachta agus oiliúna don fhoireann taighde dlí. Déanann sí an réimse 'cuardaigh na foilseacháin uainn' de shuíomh Gréasáin an Choimisiúin a chothabháil freisin.

Tá struchtúr eagraíochta an Choimisiúin (amhail mí na Nollag 2025) leagtha amach in Aguisín A.

AN COIMISIÚN

Cuimsíonn an Coimisiún an tUachtarán agus ceathrar Coimisinéirí eile. Is é an Rialtas a cheapann na Coimisinéirí ar feadh téarma cúig bliana ar a mhéad, agus féadfar a gceapachán a athnuachan. Rinneadh an Breitheamh Onórach Frank Clarke, iar-Phríomh-Bhreitheamh, a cheapadh mar Uachtarán ar an gCoimisiún an 12 Iúil 2022 ar feadh téarma cúig bliana. Maidir leis an gceathrar Coimisinéirí eile, ba é an cleachtas go dtí seo ná Coimisinéir amháin a cheapadh ar bhonn lánaimseartha agus an triúr Coimisinéirí eile a cheapadh ar bhonn páirtaimseartha. Ceapadh an tUas. Richard Barrett mar Choimisinéir lánaimseartha i mí Aibreáin 2022 ar feadh téarma ceithre bliana. Cheap an Rialtas na Coimisinéirí seo a leanas ar feadh téarma cúig bliana. Ceapadh an Breitheamh Onórach Maurice Collins, breitheamh den Chúirt Achomhairc ag an am, agus an Dr Andrea Mulligan BL, Ollamh Cúnta le Dlí, Coláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath, le héifeacht ón 1 Deireadh Fómhair 2020; tháinig ceapachán na beirte díobh chun deiridh i mí Dheireadh Fómhair 2025. Ceapadh an Breitheamh Onórach Eileen Roberts, breitheamh den Ard-Chúirt, an 1 Feabhra 2024. Ceapadh an tOllamh Oonagh Breen, Ollamh le Dlí ag an gColáiste Ollscoile, Baile Átha Cliath, an 1 Deireadh Fómhair 2025, agus ceapadh an tUas. Owen O'Sullivan, William Fry, an 1 Samhain 2025.

Tá an Coimisiún freagrach mar chomhlacht as na feidhmeanna reachtúla atá aige faoin *Acht fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975*, a chomhlíonadh. Áirítear leis na feidhmeanna sin dlí na hÉireann a choimeád faoi bhreithniú d'fhonn é a athchóiriú. Tagann na nithe seo a leanas faoin míniú ar athchóiriú an dlí faoi Acht 1975: an dlí a fhorbairt, an dlí a chódú, lena n-áirítear an dlí a shimpliú agus a fhreacnairciú, agus reachtaíocht a athbhreithniú agus a

chomhdhlúthú. Ní mór don Choimisiún cláir um athchóiriú an dlí a dhréachtú go tréimhsiúil freisin lena mbreithniú agus lena gceadú ag an Rialtas. Foilsíonn an Coimisiún tograí le haghaidh athchóiriú an dlí sna Tuarascálacha uaidh, a mbíonn dréachtreachtaíocht iontu de ghnáth le haghaidh aon athchóirithe atá beartaithe a chur chun feidhme, tar éis dó dul i ndáil chomhairle maidir leis na tograí sin i bPáipéir Chomhairliúcháin. Déanann an Coimisiún formhaoirseacht ar threo agus inneachar na n-aschur taighde uile uaidh. Is í an fhoireann taighde dlí a fhorbraíonn na haschuir sin i ndréachtfhoirm ar dtús. Maidir le tograí le haghaidh athchóiriú an dlí, is iad na príomh-aschuir ón gCoimisiún ná a chláir um athchóiriú an dlí agus na Páipéir Chomhairliúcháin agus na Tuarascálacha uaidh. Maidir lena chuid oibre i réimse na Rochtana ar Reachtaíocht, is iad na príomh-aschuir ón gCoimisiún ná an tEolaire Reachtaíochta, Achtanna Athbhreithnithe, an Liosta Aicmithe Reachtaíochta, agus an Clár um Athchóiriú an Dlí Reachtúil réamh-1922. Déanann an Coimisiún formhaoirseacht agus faireachán ar bhreitheanna tábhachtacha riaracháin agus airgeadais freisin, le tacaíocht ón bhfoireann riaracháin agus ón gCoiste Bainistíochta. Tagann an Coimisiún le chéile go foirmiúil mar chomhlacht 11 uair ar a laghad in aghaidh na bliana. Tá liosta iomlán de na cruinnithe don bhliain 2025 ar fáil ar leathanach 34.

AN COISTE BAINISTÍOCHTA

Le linn na bliana 2025, chuimsigh Coiste Bainistíochta an Choimisiúin an Coimisinéir lánaimseartha, an Ceann Riaracháin, an Stiúrthóir Taighde, an Bainisteoir um Rochtain ar Reachtaíocht, agus an Leas-Bhainisteoir um Rochtain ar Reachtaíocht. Chuaigh an Ceann nua Gnóthaí Corparáideacha isteach sa Choiste Bainistíochta, agus tá sí ina cathaoirleach ar na cruinnithe ó mhí Dheireadh Fómhair 2025 i leith. Chuaigh an bheirt Leas-Stiúrthóirí Taighde, an Leas-Bhainisteoir um Achtanna Athbhreithnithe agus an Bainisteoir Leabharlainne agus Faisnéise isteach sa Choiste i mí na Samhna 2025. Tagann an Coiste Bainistíochta le chéile ar bhonn tráthrialta chun athbhreithniú a dhéanamh ar na mór-shaincheisteanna uile a bhaineann le hoibriú éifeachtúil éifeachtach an Choimisiúin. Ceann amháin de na príomhfhreagrachtaí atá ar an gCoiste is ea faireachán a dhéanamh ar an dul chun cinn ar na spriocanna atá leagtha amach i gclár oibre an Choimisiúin a bhaint amach.

AN FHOIREANN RIARACHÁIN

Amhail mí na Nollag 2025, chuimsigh foireann riaracháin an Choimisiúin Bríd Rogers Uas., an Ceann Riaracháin, agus ceathrar ball foirne.

Bhí freagracht fhoriomlán ar an bhfoireann riaracháin as na nithe seo a leanas le linn na bliana 2025:

- Na hidirbhearta airgeadais uile sa Choimisiún a bhainistiú, a phróiseáil agus a thuairisciú;
- Bonneagar cóiríochta agus bonneagar TF an Choimisiúin a bhainistiú;
- Feidhm acmhainní daonna an Choimisiúin a bhainistiú, lena n-áirítear próisis

earcaíochta a eagrú faoin gceadúnas a fuair an Coimisiún ón gCoimisiún um Cheapacháin Seirbhíse Poiblí;

- Tacaíocht riaracháin a thabhairt don fhoireann taighde; agus
- Raon éagsúil feidhmeanna riaracháin a chur i gcrích i ndáil le foilseacháin a sheoladh agus i ndáil le Páipéir Chomhairleacha agus Tuarascálacha a fhoilsiú ar líne (agus i ndáil le rith cló teoranta Páipéar Comhairleach agus Tuarascálacha a shocrú).

Chomh maith leis sin, déanann an fhoireann riaracháin socruithe le haghaidh na foilseacháin ón gCoimisiún a dháileadh agus pleanálann agus eagraíonn sí na cúraimí éagsúla a bhaineann leis na foilseacháin ón gCoimisiún a sheoladh. Socraíonn sí seirbhísí bainistíochta ócáidí agus seirbhísí corparáideacha a bhaineann le seoltaí, le seimineáir agus, nuair is iomchuí, leis an gcomhdháil bhliantúil freisin.

SEIRBHÍSÍ LEABHARLAINNE AGUS FAISNÉISE

Is é an príomhról atá ag leabharlann an Choimisiúin ná na riachtanais faisnéise a bheidh ag na Coimisinéirí agus ag foireann taighde an Choimisiúin le hacmhainní agus seirbhísí leabharlainne a réamh-mheas agus freagairt do na riachtanais sin.

Le linn na bliana 2025, d'oibrigh an Bainisteoir Seirbhísí Leabharlainne agus Faisnéise i gcomhar le soláthraithe chun a chinntiú go mbeadh rochtain leantach ag an bhfoireann ar raon leathan acmhainní ar líne agus d'fhéach sí le feabhas a chur ar an mbailiúchán clóite ar an láithreán. Éascaíodh rochtain fheabhsaithe ar acmhainní ar líne trí shíniú isteach singil a chur i bhfeidhm do thuilleadh acmhainní leictreonacha dár gcuid. Rinneadh an córas bainistíochta eolais a fhorbairt agus a fheabhsú tuilleadh chun comhroinnt agus coinneáil eolais a fheabhsú. Forlíonadh na hacmhainní seachtracha sin le hoiliúint agus tacaíocht inmheánach.

Rinne an Bainisteoir um Sheirbhísí Leabharlainne agus Faisnéise caidreamh gníomhach leis an mórphobal leabharlainne dlí trí pháirt a ghlacadh i gcomhlachais ghairmiúla agus i gcomhdhálacha gairmiúla, agus comhoibriú, comhroinnt eolais agus dea-chleachtais á gcothú.

AN FHOIREANN TAIGHDE

Is é an príomhról atá ag an bhfoireann taighde ná dréacht-téacsanna a fhorbairt lena mbreithniú ag an gCoimisiún. Áirítear leis an obair sin páipéar scóipe tosaigh a ullmhú do thionscadal ar leith, rud ina leagtar amach paraiméadair na réimsí lena mbaineann. Is é atá i gceist leis na céimeanna ina dhiaidh sin den tionscadal ná dréachtpháipéar comhairliúcháin (dár gaireadh páipéar saincheisteanna idir na blianta 2013 agus 2020) agus dréacht-tuarascáil a fhorbairt.

Bhí an fhoireann taighde um athchóiriú an dlí faoi cheannas ag Siobhán Ní Chúlacháin, Stiúrthóir Taighde an Choimisiúin, agus ag beirt Leas-Stiúrthóirí Taighde, Doireann Ansbro agus Matthew Doncel, sa bhliain 2025. Den 11 taighdeoir dlí atá ceadaithe, tá beirt ina

dtaighdeoirí sinsearacha ar chonarthaí buana, tá beirt fostaithe ar chonarthaí buana agus tá seachtar fostaithe ar chonarthaí téarma shocraithe. Sa bhliain 2025, fuair an Coimisiún ceadú chun beirt taighdeoirí dlí shinsearacha bhuana eile a fhostú, agus tá siad sin le hearcú sa bhliain 2026.

Le tacaíocht ó na Leas-Stiúrthóirí Taighde, stiúrann agus bainistíonn an Stiúrthóir Taighde an fhoireann taighde um athchóiriú an dlí agus tugann sí comhairle agus cúnamh do na taighdeoirí d'fhonn aschur cuí agus cáilíocht chuí oibre a dhearbhú. Áirítear leis sin taighde cúlra ginearálta a dhéanamh, páipéir scóipe a ullmhú agus dréachtdoiciméid, dréachtpháipéir chomhairliúcháin agus dréacht-tuarascálacha a ullmhú lena mbreithniú ag an gCoimisiún. Tagann an Stiúrthóir Taighde, na Leas-Stiúrthóirí Taighde, an Bainisteoir um Rochtain ar Reachtaíocht, an Leas-Bhainisteoir um Rochtain ar Reachtaíocht agus an fhoireann taighde dlí le chéile mar ghrúpa ar bhonn tráthrialta chun tuairimí a mhalartú maidir leis na réimsí ar a mbíonn siad ag déanamh taighde.

Tugtar spreagadh do thaighdeoirí ailt a fhoilsiú in irisleabhair dhlí iomchuí agus iad ag obair leis an gCoimisiún. Áirítear leo sin ailt ina bpléitear le réimsí ar a mbíonn an taighdeoir ag obair go gníomhach. Bhí alt san Irish Journal of Family Law i measc na n-alt sin sa bhliain 2025.

Bhí obair an Choimisiúin i réimse na Rochtana ar Reachtaíocht (an tEolaire Reachtaíochta, Achtanna Athbhreithnithe, an Liosta Aicmithe Reachtaíochta agus an Clár um Athchóiriú an Dlí Reachtúil) faoi fhormhaoirseacht ag Alma Clissmann, Aturnae agus an Bainisteoir um Rochtain ar Reachtaíocht, agus ag an Dr Kate Doran BL agus ag an Dr Robert Noonan, na Leas-Bhainisteoirí um Rochtain ar Reachtaíocht, sa bhliain 2025. Mar a luadh cheana féin, thosaigh an Coimisiún ag obair sa bhliain 2023 ar thionscadal trí bliana um Athchóiriú an Dlí Reachtúil, rud a bhaineann le hionstraimí reachtúla réamh-1922.

AIRGEADAS

Ioncam agus caiteachas

Cistítear an Coimisiún le deontas i gcabhair ón Aire Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin, rud a sholáthraítear trí vóta bliantúil Oifig an Ard-Aighne. Tá an t-ioncam iomlán a fuarthas ó gach foinse (go háirithe an deontas i gcabhair, mar aon le haon ghlanchistiú iarchurtha ó phinsin, aistrithe chuig an gcuntas caipitil, agus aon aisíocaíochtaí ón Roinn Coimirce Sóisialaí) sa bhliain 2025 leagtha amach sna Ráitis Airgeadais ón gCoimisiún don bhliain 2025, mar atá in Aguisín C thíos. Cumhdaíodh leis an gcaiteachas a tabhaíodh tuarastail na gCoimisinéirí agus na mball foirne, íocaíochtaí pinsin, forchostais chíosa agus áitribh, cothabháil acmhainní leabharlainne an Choimisiúin, cothabháil líonra TF an Choimisiúin, agus costais phriontála agus dáileacháin.

SOCRUITHE RIALACHAIS

Is ar an gCoimisiún atá an fhreagracht agus an chuntasacht fhoriomlán as gníomhaíochtaí an Choimisiúin. Agus an ról sin á chomhlíonadh aige, faigheann an Coimisiún cúnamh ón

gCoiste Bainistíochta, ón bhfoireann riaracháin agus ón bhfoireann taighde. Is é Ard-Stiúrthóir Oifig an Ard-Aighne an tOifigeach Cuntasaíochta don Choimisiún.

Faoi nósanna imeachta cuntasaíochta reatha, íostarraingítear cistiú ó Oifig an Ard-Aighne ar bhonn míosúil trí dheontas i gcabhair. Tá comhaontú seirbhíse i bhfeidhm idir an Coimisiún agus Oifig an Ard-Aighne.

Iniúchóireacht Sheachtrach

Cuireadh cuntais leithreasa don bhliain 2025 faoi bhráid an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste lena n-iniúchadh, mar atá leagtha amach in Aguisín C thíos. A luaithe a cheadaítear na cuntais, seoltar chuig an Aire Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin iad agus leagtar faoi bhráid Thithe an Oireachtais iad de réir an *Achta fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975*.

An Coiste Iniúchóireachta

Déanann Coiste Iniúchóireachta Oifig an Ard-Aighne iniúchadh ar an gCoimisiún gach bliain freisin.

Íocaíochtaí prasa
Le linn na bliana 2025, níor thabhaigh an Coimisiún aon phionóis úis faoin *Acht um Íoc Pras Cuntas, 1997*, arna leasú le *Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Íoc Déanach in Idirbhearta Tráchtála), 2002*.

Na hAchtanna um Eitic in Oifigí Poiblí, 1995 agus 2001
Tá an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí ina chomhlacht poiblí chun críocha na n*Achtanna um Eitic in Oifigí Poiblí, 1995 agus 2001*.

AN CÓD CLEACHTAIS CHUN COMHLACHTAÍ STÁIT A RIALÚ

Le linn thréimhse na Tuarascála Bliantúla seo, chinntigh an Coimisiún go raibh a chuid beartas agus nósanna imeachta ar aon dul leis an leagan athbhreithnithe den Chód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú 2016.

Soláthraítear leis an gCód Cleachtais creat le haghaidh an dea-chleachtas i rialachas corparáideach a chur i bhfeidhm i gcomhlachtaí tráchtála stáit agus i gcomhlachtaí neamhthráchtála stáit. Leagtar amach sa Chód na ceanglais chomhlíonta atá ar chomhlachtaí neamhthráchtála stáit amhail an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí sna réimsí seo a leanas, atá pléite thíos:

- Tuarascálacha, Luach Saothair agus Cuntais
- Córas Rialaithe Inmheánaigh Airgeadais
- Iompar Stiúrthóirí agus Fostaithe
- Soláthar
- Taisteal agus Cothú
- Bainistíocht Riosca
- Ráiteas Aschuir

Tuarascálacha, Luach Saothair agus Cuntais
Leagtar amach in Aguisín C den Tuarascáil Bhliantúil seo faisnéis ghinearálta faoi ioncam agus airgeadas an Choimisiúin sa bhliain 2025.

Is leagtha amach in Aguisín C freisin atá sceideal freastail ar chruinnithe an Choimisiúin don bhliain 2025, lena n-áirítear na táillí agus na speansais a fuair gach Coimisinéir, dá mba ann dóibh.

Tá figiúirí a bhaineann le tuarastail agus speansais na gCoimisinéirí agus leis na costais a thabhaigh siad agus iad ag freastal ar chomhdhálacha sa bhliain 2025 leagtha amach in Aguisín C freisin.

Taisteal agus Cothú

Nuair is iomchuí, eagraíonn an tAonad Seirbhísí Dlí agus Corparáideacha eitiltí agus cóiríocht agus íocann sé astu roimh ré, i gcomhréir le beartas taistil an Rialtais. Ní mór aon speansais ghaolmhara eile a dhearbhú.

Córas Rialaithe Inmheánaigh Airgeadais

Tá córas cuí rialaithe inmheánaigh airgeadais i bhfeidhm ag an gCoimisiún, rud a ndéanann an tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste agus Coiste Iniúchóireachta Oifig an Ard-Aighne athbhreithniú air gach bliain.

Iompar Coimisinéirí agus Fostaithe

Tá Cód Iompair Gnó do Choimisinéirí i bhfeidhm ag an gCoimisiún, rud a glacadh agus a ceadaíodh go foirmiúil. Is státseirbhísigh iad na baill foirne riaracháin de chuid an Choimisiúin agus ceanglaítear orthu ceanglais Chód Caighdeán agus Iompair na Státseirbhíse agus an *Achta um Rúin Oifigiúla, 1963*, a chomhlíonadh.

Soláthar

Is í an fhoireann riaracháin a sheolann soláthar sa Choimisiún, agus í ag cinntiú go mbíonn soláthar ag teacht le dlí an Aontais Eorpaigh agus le ciorcláin ón Rialtas. Bíonn sí i dteagmháil thráthrialta leis an Oifig um Sholáthar Rialtais chun leas a bhaint as seirbhísí bainistithe láraithe nuair is ann dóibh.

Clár Rioscaí an Choimisiúin

Nuashonraíodh Clár Rioscaí an Choimisiúin sa bhliain 2025 agus coinníonn an Coimisiún agus an Coiste Bainistíochta é faoi athbhreithniú tráthrialta.

An Ráiteas Straitéise agus an Clár Oibre Bliantúil

Ar an leibhéal eagraíochta, is é a ghabhann leis na Príomhchuspóirí atá sa *Ráiteas Straitéise 2024 – 2026* ón gCoimisiún ná spriocanna a leagtar amach i gclár oibre bliantúil an Choimisiúin. Déanann an Coiste Bainistíochta agus an Coimisiún faireachán tráthrialta ar an dul chun cinn ar na spriocanna sin a bhaint amach.

An Córas Bainistíochta agus Forbartha Feidhmíochta

Is tríd an gCóras Bainistíochta agus Forbartha Feidhmíochta a bhainistítear feidhmíocht na mball foirne aonair, lena n-áirítear taighdeoirí dlí.

ÉIFEACHTÚLACHT FUINNIMH

De réir *Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Éifeachtúlacht Críochúsáide Fuinnimh agus Seirbhísí Fuinnimh), 2009* (I.R. Uimh. 542 de 2009), agus de réir Threoir 2006/32/CE, chinntigh an Coimisiún le linn na bliana 2025 go ndearna sé bearta cuí maidir le caomhnú fuinnimh agus maidir le húsáid fuinnimh a laghdú ina áitreabh oifige. Cé gur tháinig méadú beag ar úsáid fuinnimh ag an áitreabh sa bhliain 2025 ar aon dul leis an méadú ar an líon foirne, is ó fhoinsí atá go hiomlán in-athnuaite anois a thagann an úsáid fuinnimh ar fad.

Rinne an Coimisiún íocaíocht isteach sa Chiste um Ghníomhú ar son na hAeráide i ndáil le hastaíochtaí a bhaineann le haerthaisteal oifigiúil sa bhliain 2025 a fhritháireamh.

AN tACHT UM SHAORÁIL FAISNÉISE, 2014

Leanann an Coimisiún ar aghaidh ag comhlíonadh na n-oibleagáidí atá air faoin *Acht um Shaoráil Faisnéise, 2014*, de réir na Scéime Saorála Faisnéise uaidh atá foilsithe ar a shuíomh Gréasáin, www.lawreform.ie. Taifeadtar iarrataí saorála faisnéise i Loga Saorála Faisnéise an Choimisiúin, atá mar chuid den Scéim Saorála Faisnéise uaidh. Fuair an Coimisiún dhá iarraidh saorála faisnéise sa bhliain 2025 agus tugadh chun críche go rathúil iad.

AN tACHT FÁ CHOIMISIÚN NA hÉIREANN UM CHEARTA AN DUINE AGUS COMHIONANNAS, 2014

Tá oibleagáid reachtúil ar chomhlachtaí poiblí (faoi alt 42 den Acht fá Choimisiún na hÉireann um Chearta an Duine agus Comhionannas, 2014) cearta an duine agus comhionannas a chur chun cinn. Tugtar "an dualgas earnála poiblí" ar an oibleagáid sin de ghnáth. Ceann amháin de na luachanna a bhí ag an gCoimisiún faoin Ráiteas Straitéise 2024-2026 uaidh is ea "cearta an duine agus comhionannas a chur chun cinn i ngach a ndéanaimid". Bhunaigh an Coimisiún Coiste um Chearta an Duine agus Comhionannas, a tháinig le chéile sa bhliain 2025. D'fhéach an Coimisiún leis an dualgas sin a chomhlíonadh le linn na bliana 2025.

1. Inrochtaineacht na saothar uainn agus na gcumarsáidí seachtracha uainn

Lean an Coimisiún de bhearta a dhéanamh chun bacainní ar na foilseacháin uaidh a bhaint agus chun an caidreamh leo a uasmhéadú. Sa bhliain 2025, fuair baill foirne taighde an Choimisiúin oiliúint i mBéarla simplí chun a chinntiú go mbeadh na foilseacháin uaidh amach anseo scríofa i stíl shoiléir inrochtana.

Thug an Coimisiún an Barra Uirlisí ReachDeck isteach ar a shuíomh Gréasáin chun feabhas a chur ar inrochtaineacht, inléiteacht agus clúdach na bhfoilseachán uaidh. Cuireadh faisnéis faoi ghnéithe agus feidhmeanna an Bharra Uirlisí ReachDeck leis an leathanach Gréasáin inrochtaineachta ar shuíomh Gréasáin an Choimisiúin.

2. Cearta an duine agus comhionannas a chur chun cinn trí chuimsitheacht in earcaíocht

(a) Neodracht ó thaobh inscne de

Chun comhionannas agus cuimsitheacht a chur chun cinn, lean an Coimisiún dá chinntiú go mbaintear úsáid as teanga atá neodrach ó thaobh inscne de sna doiciméid earcaíochta uaidh.

(b) An Scéim Intéirneachta Rochtana Taighde Dlí

Tá an Scéim Intéirneachta Rochtana Taighde Dlí, a bhunaigh an Coimisiún sa bhliain 2021, ag leathnú thar na blianta chun oibriú i gcomhpháirt le hOifig an Ard-Aighne ("OAG"), le hOifig an Phríomh-Aturnae Stáit ("CSSO"), le hOifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí ("ODPP") agus le Tithe an Oireachtais agus leis an mBord um Chúnamh Dlíthiúil. Mar thoradh air sin, tairgtear leis an Scéim, ar fhorbair an Coimisiún í ar dtús, líon méadaithe deiseanna inrochtana intéirneachta anois ar fud na gceithre chomhlacht. Tugann an Coimisiún intéirneach amháin ón scéim seo isteach gach bliain.

Tá an Coimisiún aireach ar an bhfianaise ar na bacainní indíreacha atá ann ar dhul isteach i ngairmeacha dlí, ar bacainní iad ar dóigh dóibh tionchar a imirt ar ghrúpaí atá faoi mhíbhuntáiste socheacnamaíoch go háirithe (Hook Tangaza (2018) Athbhreithniú ar Oideachas agus Oiliúint Dlí-Chleachtóirí). Cruthaíodh an Scéim Intéirneachta Rochtana Taighde Dlí chun deiseanna íoctha intéirneachta a thabhairt do mhic léinn dlí a thagann ó chúlraí atá faoi mhíbhuntáiste socheacnamaíoch nó a bhfuil míchumas orthu. Tá sé mar aidhm leis an Scéim éagsúlacht a mhéadú san earnáil dlí agus feabhas a chur ar rochtain ar dheiseanna do mhic léinn ó chúlraí atá faoi thearcionadaíocht.

Sa bhliain 2025, chomhoibrigh an Coimisiún le comhghleacaithe in OAG, in CSSO agus in ODPP arís chun clár ionduchtúcháin dhá lá a eagrú do na hintéirnigh. Áiríodh leo sin seimineáir agus ceardlanna ar thopaicí amhail Ríomhleabhar Reachtanna na hÉireann agus modhanna taighde. Chomhoibrigh an Coimisiún go buíoch le heagraíochtaí eile, amhail an tSeirbhís Chúirteanna, Barra na hÉireann agus Dlí-Chumann na hÉireann, chun cainteanna faisnéiseacha agus cuairteanna staidéir a thairiscint do na hintéirnigh. Eagraíodh ócáid gairmeacha freisin, rud lenar áiríodh cainteoirí ó raon leathan eagraíochtaí agus ról chun tuilleadh léargais a thabhairt do na hintéirnigh ar chonairí gairme féideartha atá ar oscailt do chéimithe dlí.

AN tACHT UM NOCHTADH COSANTA, 2014

Faoi alt 22 den Acht um Nochtadh Cosanta, 2014, ceanglaítear ar an gCoimisiún, mar chomhlacht poiblí, tuarascáil bhliantúil a fhoilsiú i ndáil leis an líon nochtaí cosanta a rinneadh dó sa bhliain roimhe sin agus ar an ngníomh, más ann, a rinneadh mar fhreagra ar aon nochtaí cosanta den sórt sin.

Ní dhearnadh aon nochtaí cosanta le linn na bliana 2025.

AN RÚN ÓN gCOIMISIÚN MAIDIR LEIS NA RÁITIS AIRGEADAIS AGUS NA hASCHUIR DON BHLIAIN 2025

Cheadaigh an Coimisiún an téacs seo a leanas ag an gcruinniú dá chuid i mí an Mhárta 2026.

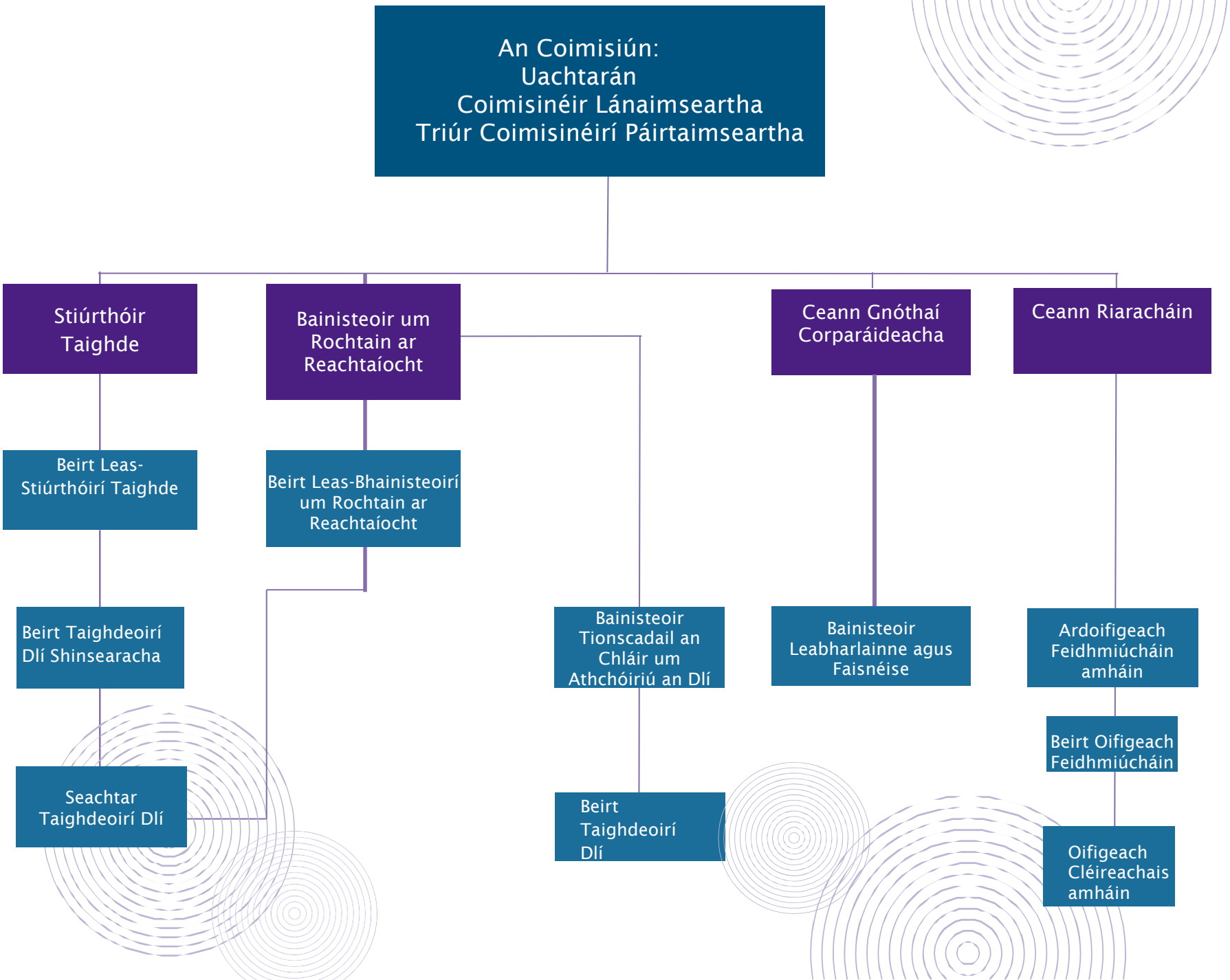
"***Bhreithnigh*** an Coimisiún na dréacht-Ráitis Airgeadais don Choimisiún don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2025, ar scaip an Ceann Riaracháin iad roimh an gcruinniú. ***Chomhaontaigh*** an Coimisiún gur léiríodh go cuí sna dréacht-Ráitis Airgeadais suim an deontais i gcabhair a fuair an Coimisiún don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2025 agus gur léiríodh go cuí iontu freisin ioncam agus caiteachas míosúil an Choimisiúin le linn na bliana 2025, rud a ndearna an Coimisiún é a thabhairt faoi deara agus a cheadú roimhe sin ag gach ceann de na cruinnithe dá chuid sa bhliain 2025 agus ag an gcruinniú dá chuid i mí Eanáir 2026.

Maidir leis na haschuir ón gCoimisiún le linn na bliana 2025, lenar áiríodh Plépháipéir ar athchóiriú an dlí a ullmhú agus, nuair ab iomchuí, a fhoilsiú, dréachtfhoilseacháin a fhorbairt ar mhaithe lena bhfoilsiú sa bhliain 2025, agus aschuir óna chuid taighde i réimse na Rochtana ar Reachtaíocht, thug an Coimisiún ***faoi deara*** freisin go raibh na haschuir sin ag teacht lena chlár oibre taighde, rud a ndearna an Coimisiún é a thabhairt faoi deara agus a cheadú roimhe sin ag gach ceann de na cruinnithe dá chuid sa bhliain 2025."

Aguisín A

Cairt Eagraíochta an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí

COIMISIÚN UM ATHCHÓIRIÚ AN DLÍ
LAW REFORM COMMISSION

Aguisín B

Tuarascálacha agus Ráitis Airgeadais an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí 2025

Coimisiún um Athchóiriú an Dlí

Dréacht-Tuarascálacha agus Ráitis Airgeadais

don bhliain airgeadais dar críoch an 31 Nollaig 2025

Coimisiún um Athchóiriú an Dlí

Clár Ábhar

	Leathanach
Faisnéis faoin gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí	**1**
Ráiteas Rialachais agus Tuarascáil na gComhaltaí den Choimisiún	**2 - 6**
Ráiteas faoi Rialú Inmheánach	**7 - 8**
Tuarascáil an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste	**9 - 10**
Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas agus Cúlchistí Coinnithe Ioncaim	**11**
Ráiteas faoi Ioncam Cuimsitheach	**12**
Ráiteas faoin Staid Airgeadais	**13**
Ráiteas faoi Shreabhadh Airgid	**14**
Nótaí leis na Ráitis Airgeadais	**15** - **26**

Coimisiún um Athchóiriú an Dlí

Faisnéis

Uachtarán	An Breitheamh Onórach Frank Clarke
Coimisinéirí	An tUas. Richard Barrett - Coimisinéir Lánaimseartha An Breitheamh Onórach Maurice Collins - Coimisinéir Páirtaimseartha (a chuaigh ar scor an 31 Deireadh Fómhair 2025) An Dr Andrea Mulligan BL - Coimisinéir Páirtaimseartha (a chuaigh ar scor an 30 Meán Fómhair 2025) An Breitheamh Onórach Eileen Roberts - Coimisinéir Páirtaimseartha An tOllamh Oonagh Breen - Coimisinéir Páirtaimseartha (a ceapadh an 1 Deireadh Fómhair 2025) An tUas. Owen O'Sullivan - Coimisinéir Páirtaimseartha (a ceapadh an 1 Samhain 2025)
Oifig chláraithe	An Coimisiún um Athchóiriú an Dlí An 5ú hUrlár Teach Styne Sráid Haiste Uachtarach Baile Átha Cliath Baile Átha Cliath 2
Iniúchóir	An tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste 3A Sráid an Mhéara Uachtarach Baile Átha Cliath 1 D01PF72
Baincéirí	Danske Bank 3 Plás Mháistir an Chuain Baile Átha Cliath 1

Ráiteas Rialachais agus Tuarascáil na gComhaltaí den Choimisiún

Rialachas

Bunaíodh an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí faoin Acht fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975. Tá feidhmeanna an Choimisiúin leagtha amach in alt 4 d'Acht 1975. Tá an Coimisiún cuntasach d'Oifig an Ard-Aighne, do Roinn an Taoisigh agus don Aire Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin. Tá an Coimisiún freagrach as dea-rialachas a chinntiú agus comhlíonann sé na cúraimí sin trí chuspóirí agus spriocanna straitéiseacha a leagan síos sa Ráiteas Straitéise uaidh agus trí chinntí straitéiseacha a dhéanamh ar gach saincheist thábhachtach ghnó. Is ar an gCoimisinéir Lánaimseartha agus ar an bhFoireann Ardbhainistíochta atá an fhreagracht as an gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí a bhainistiú, a rialú agus a threorú ar bhonn laethúil. Ní mór don Choimisinéir Lánaimseartha agus don Fhoireann Ardbhainistíochta cloí leis an mórthreo straitéiseach a leagann an Coimisiún síos agus ní mór dóibh a chinntiú go bhfuil tuiscint shoiléir ag gach comhalta den Choimisiún ar na príomhghníomhaíochtaí agus na príomhchinntí a bhaineann leis an gCoimisiún agus ar aon rioscaí suntasacha ar dóigh dóibh teacht chun cinn. Gníomhaíonn an Coimisinéir Lánaimseartha mar idirghabhálaí díreach idir an Coimisiún agus an Fhoireann Ardbhainistíochta.

Freagrachtaí an Choimisiúin

Tá obair agus freagrachtaí an Choimisiúin leagtha amach san Acht fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975, ina dtuairiscítear na nithe atá forchoimeádta go sonrach dá gcinneadh ag an gCoimisiún. Áirítear na nithe seo a leanas leis na buanmhíreanna a bhreithníonn an Coimisiún:

- Tuarascálacha airgeadais agus cuntais bhainistíochta;
- Acmhainní daonna agus nithe riaracháin eile;
- Tuarascálacha ar dhul chun cinn ón Stiúrthóir Taighde ar na tionscadail taighde atá i gCláir um Athchóiriú an Dlí de chuid an Choimisiúin (tugtar sna Cláir sin, nach mór don Rialtas iad a cheadú faoi Acht 1975, liosta de thionscadail um athchóiriú an dlí ar a seolann an Coimisiún taighde, agus foilsítear ansin Páipéir Chomhairleacha Saincheisteanna agus, tráth níos déanaí, Tuarascálacha ina bhfuil moltaí maidir le hathchóiriú an dlí) agus ar iarrataí sonracha a fuarthas ón Ard-Aighne;
- Athbhreithniú agus plé a dhéanamh ar dhréachtpháipéir a bhaineann le tionscadail taighde an Choimisiúin.

Ceanglaítear le halt 9 den Acht fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975, ar na comhaltaí den Choimisiún gach cuntas is cuí agus is gnách ar an airgead uile a fuair sé nó a chaith sé a choimeád i cibé foirm a bheidh formheasta ag an Aire Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin.

Agus na ráitis airgeadais sin á n-ullmhú aige, ceanglaítear ar an gCoimisiún:

- Beartais oiriúnacha chuntasaíochta a roghnú agus iad a chur i bhfeidhm go comhsheasmhach;
- Breithiúnais agus meastacháin atá réasúnach agus stuama a dhéanamh;
- Na ráitis airgeadais a ullmhú ar bhonn an ghnóthais leantaigh ach amháin i gcás go bhfuil sé míchuí talamh slán a dhéanamh de go leanfaidh sé ag feidhmiú; agus
- A lua cé acu a leanadh nó nár leanadh caighdeáin chuntasaíochta is infheidhme, faoi réir aon imeachtaí ábhartha atá mínithe agus nochta sna ráitis airgeadais.

Déanann an Coimisiún meastóireacht ar an gclár oibre ag gach ceann dá chruinnithe gnó ráithiúla, áit a n-athbhreithníonn sé an dul chun cinn ar gach tionscadal, agus déanann sé meastóireacht ar an gclár oibre gach bliain, rud a rinne sé ag an gcruinniú dá chuid i mí an Mhárta 2026. Athbhreithníonn an Coimisiún an dréacht-Tuarascáil Bhliantúil uaidh freisin, agus an Tuarascáil Bhliantúil 2025 á hathbhreithniú aige ag an gcruinniú dá chuid i mí an Mhárta 2026.

Tá an Coimisiún freagrach as a shócmhainní a chosaint agus, dá bhrí sin, as bearta réasúnacha a dhéanamh chun calaois agus mírialtachtaí eile a chosc agus a aimsiú.

Measann an Coimisiún go dtugtar sna ráitis airgeadais uaidh léargas fírinneach cóir ar fheidhmíocht airgeadais agus staid airgeadais an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí ag an 31 Nollaig 2025.

Struchtúr an Choimisiúin

Cuimsíonn an Coimisiún cúigear comhaltaí, is iad sin: Uachtarán an Choimisiúin; an Coimisinéir Lánaimseartha, agus triúr Coimisinéirí Páirtaimseartha. Ceapann an Rialtas iad go léir de réir an Achta fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975. Féadfar na comhaltaí den Choimisiún a cheapadh ar feadh tréimhse cúig bliana ar a mhéad. Tagann an Coimisiún le chéile deich n-uaire ar a laghad in aghaidh na bliana. Sa tábla thíos, tugtar mionsonraí faoin tréimhse ceapacháin do na comhaltaí den Choimisiún sa bhliain 2025:

Comhalta den Choimisiún	Ról	Dáta Ceapacháin
An Breitheamh Onórach Frank Clarke	Uachtarán	12 Iúil 2022 (dáta a ceapadh an comhalta)
An tUas. Richard Barrett	Coimisinéir Lánaimseartha	5 Aibreán 2022 (dáta a ceapadh an comhalta)
An Breitheamh Onórach Maurice Collins	Coimisinéir Páirtaimseartha	1 Deireadh Fómhair 2020 (dáta a ceapadh an comhalta) 31 Deireadh Fómhair 2025 (dáta a chuaigh an comhalta ar scor)
An Dr Andrea Mulligan BL	Coimisinéir Páirtaimseartha	1 Deireadh Fómhair 2020 (dáta a ceapadh an comhalta) 30 Meán Fómhair 2025 (dáta a chuaigh an comhalta ar scor)
An Breitheamh Onórach Eileen Roberts	Coimisinéir Páirtaimseartha	1 Feabhra 2024 (dáta a ceapadh an comhalta)
An tOllamh Oonagh Breen	Coimisinéir Páirtaimseartha	1 Deireadh Fómhair 2025 (dáta a ceapadh an comhalta)
An tUas. Owen O'Sullivan	Coimisinéir Páirtaimseartha	1 Samhain 2025 (dáta a ceapadh an comhalta)

Coistí an Choimisiúin

Ag gníomhú dó i ndlúthchomhar leis an gCoimisiún, comhlíonann Coiste Iniúchóireachta Inmheánaí agus Riosca an Ard-Aighne an fheidhm iniúchóireachta inmheánaí agus riosca don Choimisiún. Ó am go ham, bunaíonn an Coimisiún coistí ad hoc agus/nó grúpaí oibre chun cabhrú lena chuid taighde. Níor bhunaigh an Coimisiún aon choiste den sórt sin sa bhliain 2025.

Sceideal Freastail, Táillí agus Speansas

Tá sceideal freastail ar chruinnithe an Choimisiúin don bhliain 2025 leagtha amach thíos, lena n-áirítear na táillí agus na speansais a fuair gach comhalta den Choimisiún.

Ainm an Choimisinéara	An Líon Cruinnithe ar Freastalaíodh Orthu	Tuarastal/Táillí €	Speansais taistil chuig cruinnithe an Choimisiúin €	Freastal ar chomhdhálacha /léachtaí €
Uachtaráin				
An Breitheamh Onórach Frank Clarke	11	59,183	-	933
Coimisinéir (Lánaimseartha)				
An tUas. Richard Barrett	11	177,655	-	3,591
Coimisinéirí (Páirtaimseartha)				
An Breitheamh Onórach Maurice Collins 31 Deireadh Fómhair 2025 (dáta a chuaigh an comhalta ar scor)	9	-	-	510
An Dr Andrea Mulligan BL 30 Meán Fómhair 2025 (dáta a chuaigh an comhalta ar scor)	5	-	-	-
An Breitheamh Onórach Eileen Roberts	10	-	-	850
An tOllamh Oonagh Breen 1 Deireadh Fómhair 2025 (dáta a ceapadh an comhalta)	3	-	-	-
An tUas. Owen O'Sullivan 1 Samhain 2025 (dáta a ceapadh an comhalta)	2	4,167	-	-

*Tabhair faoi deara gurbh amhlaidh, de bhreis ar chruinnithe míosúla an Choimisiúin, a d'fhreastail comhaltaí an Choimisiúin ar níos mó ná tríocha ceann de chruinnithe/de chruinnithe faisnéise a bhí sonrach don ábhar chun plé a dhéanamh ar na dréachtchaibidlí leanúnacha de Thuarascálacha gníomhacha/de Pháipéir Chomhairliúcháin ghníomhacha.

Tá tuarastal an Uachtaráin ag teacht leis na treoirlínte iomchuí ón Rialtas.

Tá tuarastal an Choimisinéara lánaimseartha ag leibhéal an Ard-Rúnaí Chúnta.

Ní fhaigheann na Coimisinéirí páirtaimseartha aon tuarastail ná aon táillí faoin mbeartas 'Duine Amháin, Tuarastal Amháin', ach amháin i gcásanna nach bhfuil feidhm ag an mbeartas sin.

An Nochtadh a Cheanglaítear leis an gCód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016)

Tá na comhaltaí den Choimisiún freagrach as a chinntiú gur chomhlíon an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí ceanglais an Chóid Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú arna fhoilsiú ag an Roinn Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin i mí Lúnasa 2016.

Ceanglaítear an nochtadh seo a leanas leis an gCód;

1) Costais Chomhairleachta

Áirítear le costais chomhairleachta an costas ar chomhairle sheachtrach a chur ar an lucht bainistíochta. Ní áirítear leo an costas ar fheidhmeanna seachfhoinsithe "gnáthghnó".

	2025	2024
	€	€
Cumhdach Aosach	-	15,408
Íospartaigh na Coireachta a Chúiteamh	21,075	11,100
Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí	-	(88)
Comhairleacht maidir le comhairle cánach	-	5,332
Athbhreithniú Cíosa	-	6,150
Comhairleacht maidir le hAchtanna Athbhreithnithe	5,300	-
Aistí a mharcáil chun críocha earcaíochta	338	-
Iomlán	**26,713**	**37,902**

2) Costais Dlí agus Socraíochtaí

Bhí socraíochtaí €7,500 ann sa bhliain 2025.

3) Caiteachas Taistil agus Cothaithe

Catagóirítear caiteachas taistil agus cothaithe mar a leanas:

		2025	2024
		€	€
Taisteal intíre	Coimisiún	-	-
	Fostaithe	681	709
	Eile	1,059	-
Taisteal idirnáisiúnta	Coimisiún	2,293	-
	Fostaithe	5,358	3,906
Iomlán		**9,391**	**4,615**

4) Caiteachas Fáilteachais

Tá an caiteachas fáilteachais seo a leanas ar áireamh sa Chuntas Ioncaim agus Caiteachais

	2025	2024
	€	€
Fáilteachas Foirne	4,528	4,446
Fáilteachas Cliant	5,602	635
	10,130	**5,081**

Áirítear le Fáilteachas Foirne sólaistí do chruinnithe an Choimisiúin agus speansais an cheaintín foirne.

Ráiteas faoi Chomhlíonadh

Ghlac an Coimisiún an Cód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016) agus chuir sé nósanna imeachta i bhfeidhm chun comhlíonadh an Chóid a chinntiú. Chomhlíon an Coimisiún an Cód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú ina iomláine sa bhliain 2025.

An Breitheamh Onórach Frank Clarke
Uachtarán

Dáta: 29 Meitheamh 2026

Ráiteas faoi Rialú Inmheánach

Raon Freagrachta

Thar ceann an Choimisiúin, aithním an fhreagracht atá air as a chinntiú go ndéantar córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh a chothabháil agus a fheidhmiú. Agus an fhreagracht sin á comhlíonadh, tugtar aird ar cheanglais an Chóid Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016).

Cuspóir an Chórais Rialaithe Inmheánaigh

Tá an córas rialaithe inmheánaigh deartha chun riosca a choinneáil ar leibhéal inghlactha, seachas deireadh a chur leis. Dá bhrí sin, ní fhéadann an córas ach dearbhú réasúnach agus ní dearbhú iomlán a thabhairt go gcosnaítear sócmhainní, go n-údaraítear idirbhearta agus go dtaifeadtar iad go cuí agus go gcoisctear earráidí ábhartha agus mírialtachtaí nó go mbraitear iad ar bhealach tráthúil.

Bhí córas rialaithe inmheánaigh, atá ag teacht leis an treoir arna heisiúint ag an Roinn Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin, i bhfeidhm sa Choimisiún don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2025 agus suas go dtí an dáta a ceadaíodh na ráitis airgeadais.

Cumas le Riosca a Láimhseáil

Is ar Choiste Iniúchóireachta agus Riosca an Ard-Aighne freisin atá freagracht as an gCoimisiún. Cuimsíonn an coiste sin Cathaoirleach, beirt chomhaltaí sheachtracha, agus beirt bhall foirne ó Oifig an Ard-Aighne agus ó Oifig an Phríomh-Aturnae Stáit a bhfuil eolas oibre acu ar chleachtais airgeadais agus iniúchóireachta. Tháinig an Coiste Iniúchóireachta le chéile ceithre huaire sa bhliain 2025. Bhí iniúchtaí ar an gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí ar cheann amháin de na cláir oibre.

Tá an Coimisiún ina chomhlacht beag earnála poiblí a bhfuil ceadú le haghaidh 26 bhall foirne aige. Níl aon Fheidhm Iniúchóireachta Inmheánaí aige. Mar atá luaite thuas, tagann na feidhmeanna iniúchóireachta inmheánaí faoi shainchúram an Choiste Iniúchóireachta laistigh d'Oifig an Ard-Aighne (máthair-Oifig an Choimisiúin). Cuireann an Coiste sin athbhreithnithe i gcrích ar bhonn débhliantúil.

Chuir an Coimisiún beartas bainistíochta riosca le chéile, rud ina leagtar amach an lamháltas riosca atá aige agus na próisis bhainistíochta riosca atá i bhfeidhm aige agus ina mionsonraítear na róil agus na freagrachtaí atá ann ó thaobh riosca de. Eisíodh an beartas sin chuig gach ball foirne a bhfuiltear ag súil leis go n-oibreoidh siad de réir bheartais bhainistíochta riosca an Choimisiúin agus go gcuirfidh siad an lucht bainistíochta ar an eolas faoi rioscaí atá ag teacht chun cinn agus faoi laigí rialaithe agus a ghlacann freagracht as rioscaí agus rialuithe laistigh dá réimse oibre féin.

Creat Riosca agus Rialaithe

Chuir an Coimisiún córas bainistíochta riosca chun feidhme, rud ina sainaithnítear agus ina dtuairiscítear na príomhrioscaí atá ann agus na gníomhartha bainistíochta atá á ndéanamh chun dul i ngleic leis na rioscaí sin agus, a mhéid is féidir é, chun na rioscaí sin a mhaolú.

Tá clár rioscaí i bhfeidhm ina leagtar amach na príomhrioscaí atá roimh an gCoimisiún. Rinneadh na rioscaí sin a shainaithint, a mheas agus a ghrádú bunaithe ar a shuntasaí atá siad. Déanann an Coiste Bainistíochta an clár a athbhreithniú agus a thabhairt cothrom le dáta ar bhonn ráithiúil. Úsáidtear an toradh ar an obair sin chun acmhainní a phleanáil agus a leithdháileadh agus chun a chinntiú go gcoinnítear rioscaí ar leibhéal inghlactha.

Mionsonraítear sa chlár rioscaí na rialuithe agus na gníomhartha a theastaíonn chun rioscaí a mhaolú agus an fhreagracht a leagtar ar bhaill foirne shinsearacha shonracha as rialuithe a oibriú. Is féidir liom a dheimhniú go bhfuil timpeallacht rialaithe i bhfeidhm a bhfuil na gnéithe seo a leanas mar chuid di:

- Taifeadadh nósanna imeachta le haghaidh gach príomhphróisis gnó
- Sannadh freagrachtaí airgeadais ar leibhéal bainistíochta, agus cuntasacht chomhfhreagrach ag gabháil leo
- Tá córas buiséadaithe cuí i bhfeidhm, rud lena ngabhann buiséad bliantúil a choinnítear faoi athbhreithniú ag an lucht ardbhainistíochta.
- Tá córais i bhfeidhm a bhfuil mar aidhm leo slándáil na gcóras teicneolaíochta faisnéise agus cumarsáide a chinntiú.

• Tá córais i bhfeidhm chun sócmhainní a chosaint.

Faireachán agus Athbhreithniú Leanúnach

Cuireadh nósanna imeachta foirmiúla ar bun le haghaidh faireachán a dhéanamh ar phróisis rialaithe. Cuirtear easnaimh rialaithe in iúl d'ardbhainisteoirí agus don Choimisiún, a ghlacfaidh freagracht as gníomhaíocht cheartaitheach a dhéanamh nuair is iomchuí. Deimhním go bhfuil na córais faireacháin leanúnaigh seo a leanas i bhfeidhm:

• Sainaithníodh príomhrioscaí agus rialuithe gaolmhara. Cuireadh próisis i bhfeidhm chun faireachán a dhéanamh ar oibriú na bpríomhrialuithe sin agus chun aon easnaimh shainaitheanta a thuairisciú;

• Bunaíodh socruithe tuairiscithe ar gach leibhéal mar ar sannadh freagrachtaí as bainistíocht airgeadais; agus

• Déanann an lucht ardbhainistíochta athbhreithnithe tráthrialta ar thuarascálacha tréimhsiúla agus bliantúla feidhmíochta agus airgeadais ina gcuirtear an fheidhmíocht iarbhír i gcomparáid leis an mbuiséad nó leis an bhfeidhmíocht thuartha.

Soláthar

Deimhním go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm ag an gCoimisiún chun a chinntiú go gcomhlíontar na rialacha agus na treoirlínte reatha maidir le soláthar. Chomhlíon an Coimisiún na nósanna imeachta sin le linn na bliana 2025.

Athbhreithniú ar Éifeachtacht

Deimhním go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm ag an gCoimisiún chun faireachán a dhéanamh ar éifeachtacht a nósanna imeachta bainistíochta riosca agus rialaithe. Obair na n-iniúchóirí inmheánacha agus seachtracha agus an lucht ardbhainistíochta laistigh den Choimisiún atá freagrach as an gcreat rialaithe inmheánaigh a fhorbairt agus a chothabháil, déanann siad eolas d'fhaireachán agus athbhreithniú an Choimisiúin ar éifeachtacht an chórais rialaithe inmheánaigh airgeadais. Cuireann Aonad Iniúchóireachta Inmheánaí Oifig an Ard-Aighne athbhreithnithe i gcrích ar bhonn débhliantúil. Ba é Deloitte a rinne an t-athbhreithniú is déanaí sa bhliain 2024. Tá an Coimisiún ag coinne leis go gcuirfear an chéad athbhreithniú eile i gcrích sa bhliain 2026.

Rinne an Ceann Riaracháin athbhreithniú ar na beartais agus na nósanna imeachta uile i mí Aibreáin 2025. Níor thángthas ar aon laigí ná mírialtachtaí, agus cheadaigh an Coiste Bainistíochta iad i mí na Bealtaine 2025. Rinne an Ceann Riaracháin athbhreithniú ar na beartais agus na nósanna imeachta uile i mí Feabhra/i mí an Mhárta 2026. Níor thángthas ar aon laigí ná mírialtachtaí, agus cheadaigh an Coiste Bainistíochta iad i mí an Mhárta 2026.

Saincheisteanna Rialaithe Inmheánaigh

Níor sainaithníodh i rialuithe inmheánacha i dtaca leis an mbliain 2025 aon laigí is gá a nochtadh sna ráitis airgeadais.

An Breitheamh Onórach Frank Clarke
Uachtarán

Dáta: 29 Meitheamh 2026

Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste
Comptroller and Auditor General

Tuarascáil le cur faoi bhráid Thithe an Oireachtais

Coimisiún um Athchóiriú an Dlí

Tuairim ar na ráitis airgeadais

Tá iniúchadh déanta agam ar ráitis airgeadais an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2025, mar a cheanglaítear faoi fhorálacha alt 9 den Acht fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975. Cuimsíonn na ráitis airgeadais

- an ráiteas faoi ioncam agus caiteachas agus cúlchistí coinnithe ioncaim
- an ráiteas faoi ioncam cuimsitheach
- an ráiteas faoin staid airgeadais
- an ráiteas faoi shreabhadh airgid, agus
- na nótaí gaolmhara, lena n-áirítear achoimre ar bheartais shuntasacha chuntasaíochta.

I mo thuairim, tugtar sna ráitis airgeadais léargas fírinneach cóir ar shócmhainní, dliteanais agus staid airgeadais an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí ag an 31 Nollaig 2025 agus ar a ioncam agus a chaiteachas don bhliain 2025 de réir Chaighdeán Tuairiscithe Airgeadais (FRS) 102 – *An Caighdeán Tuairiscithe Airgeadais is infheidhme sa Ríocht Aontaithe agus i bPoblacht na hÉireann.*

Bonn na tuairime

Rinne mé m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht arna bhfógairt ag Eagraíocht Idirnáisiúnta na nUasfhoras Iniúchóireachta. Tá cur síos déanta san aguisín a ghabhann leis an tuarascáil seo ar na freagrachtaí atá orm faoi na caighdeáin sin. Táim neamhspleách ar an gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí agus chomhlíon mé na freagrachtaí eiticiúla eile atá orm de réir na gcaighdeán.

Creidim gur leor agus cuí an fhianaise iniúchta a fuair mé chun bonn a thabhairt do mo thuairim.

Tuarascáil ar fhaisnéis seachas na ráitis airgeadais agus ar ábhair eile

Chuir an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí faisnéis áirithe eile i láthair i dteannta na ráiteas airgeadais. Cuimsíonn an fhaisnéis sin an tuarascáil bhliantúil, an ráiteas rialachais agus tuarascáil na gcomhaltaí den Choimisiún agus an ráiteas faoi rialú inmheánach. Tá cur síos déanta san aguisín a ghabhann leis an tuarascáil seo ar na freagrachtaí atá orm tuairisciú ar fhaisnéis den sórt sin agus ar ábhair áirithe eile ar a dtuairiscím trí eisceacht.

Níl aon rud le tuairisciú agam ina leith sin.

Georgina O Mahony

Georgina O Mahony
Le haghaidh agus thar ceann an
Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste
30 Meitheamh 2026

Freagrachtaí na gcomhaltaí den Choimisiún

Mar atá leagtha amach sa ráiteas rialachais agus i dtuarascáil na gcomhaltaí den Choimisiún, tá na comhaltaí den Choimisiún freagrach as na nithe seo a leanas

- ráitis airgeadais bhliantúla a ullmhú san fhoirm a fhorordaítear faoi alt 9 den Acht fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975
- a chinntiú go dtugtar léargas fírinneach cóir sna ráitis airgeadais de réir FRS 102
- rialtacht na n-idirbheart a chinntiú
- a mheasúnú cé acu is cuí nó nach cuí bonn gnóthais leantaigh na cuntasaíochta a úsáid, agus
- cibé rialú inmheánach a mheasann siad a bheith riachtanach chun ráitis airgeadais a ullmhú atá saor ó mhíráiteas ábhartha, bíodh calaois nó earráid mar chúis leis.

Freagrachtaí an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste

Ceanglaítear orm faoi alt 9 den Acht fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975, ráitis airgeadais an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí a iniúchadh agus tuairisciú orthu do Thithe an Oireachtais.

Tá sé mar chuspóir agam agus an t-iniúchadh á dhéanamh agam dearbhú réasúnach a fháil ar cé acu atá nó nach bhfuil na ráitis airgeadais ina n-iomláine saor ó mhíráiteas ábhartha, bíodh calaois nó earráid mar chúis leis. Is ionann dearbhú réasúnach agus leibhéal ard dearbhaithe. Mar sin féin, ní deimhniú é gur i ngach cás ina bhfuil sé ann a aimseofar míráiteas ábhartha le linn iniúchadh a dhéantar de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht. Is féidir le míráitis teacht as calaois nó earráid agus meastar iad a bheith ábhartha más rud é, ina n-aonar nó sa chomhiomlán, go bhféadfaí a bheith ag súil leis le réasún go rachadh siad i bhfeidhm ar chinntí eacnamaíocha a dhéanann úsáideoirí ar bhonn na ráiteas airgeadais sin.

Mar chuid d'iniúchadh a dhéantar de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht, úsáidim breithiúnas gairmiúil agus coinním sceipteachas gairmiúil ar bun ar fud an iniúchta. Le linn déanamh amhlaidh,

- déanaim sainaithint agus measúnú ar na rioscaí a bhaineann le míráiteas ábhartha a bheith sna ráitis airgeadais, bíodh calaois nó earráid mar chúis leis; ceapaim nósanna imeachta iniúchóireachta atá freagrúil do na rioscaí sin agus cuirim i bhfeidhm iad; agus faighim fianaise iniúchta is leor agus is cuí chun bonn a thabhairt do mo thuairim. Is airde an baol nach mbraithfí míráiteas ábhartha de bharr calaoise ná de bharr earráide, toisc go bhféadfadh claonpháirteachas, brionnú, easnamh d'aon ghnó, mífhaisnéis nó sárú ar rialú inmheánach a bheith i gceist le calaois.
- gnóthaím tuiscint ar an rialú inmheánach a bhaineann leis an iniúchadh chun nósanna imeachta iniúchóireachta a cheapadh atá cuí sna himthosca, seachas chun tuairim a chur in iúl ar a éifeachtaí atá na rialuithe inmheánacha.
- déanaim meastóireacht ar a chuí atá na beartais chuntasaíochta a úsáideadh agus ar a réasúnaí atá na meastacháin chuntasaíochta agus an nochtadh gaolmhar.
- déanaim cinneadh ar a chuí atá sé bonn gnóthais leantaigh na cuntasaíochta a úsáid agus, bunaithe ar an bhfianaise iniúchta a fuarthas, déanaim cinneadh ar cé acu is ann nó nach ann d'éiginnteacht ábhartha a bhaineann le heachtraí nó dálaí a d'fhéadfadh amhras suntasach a chaitheamh ar an gcumas atá ag an gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí leanúint de bheith ag feidhmiú mar ghnóthas leantach. Má chinnim gurb ann d'éiginnteacht ábhartha, ceanglaítear orm aird a tharraingt i mo thuarascáil ar an nochtadh gaolmhar sna ráitis airgeadais nó, i gcás nach leor an nochtadh sin, ceanglaítear orm mo thuairim a athrú. Tá mo chinntí bunaithe ar an bhfianaise iniúchta a fuarthas suas go dáta mo thuarascála. Mar sin féin, d'fhéadfadh eachtraí nó dálaí amach anseo a chur faoi deara go scoirfeadh an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí de bheith ag feidhmiú mar ghnóthas leantach.
- déanaim meastóireacht ar chur i láthair, struchtúr agus ábhar foriomlán na ráiteas airgeadais, lena n-áirítear an nochtadh, agus ar cé acu a chuirtear nó nach gcuirtear na hidirbhearta agus na heachtraí bunúsacha i láthair ar bhealach cóir sna ráitis airgeadais.

Déanaim cumarsáid leis na daoine sin a gcuirtear de chúram orthu plé le rialachas maidir le raon feidhme agus uainiú beartaithe an iniúchta agus le fionnachtana suntasacha an iniúchta, lena n-áirítear aon easnaimh shuntasacha i rialú inmheánach a shainaithním le linn m'iniúchta, i measc ábhair eile.

Tuairiscím trí eisceacht freisin i gcás, i mo thuairimse,

- nach bhfuair mé an fhaisnéis agus na mínithe ar fad a theastaigh uaim do m'iniúchadh, nó
- nár leor na taifid chuntasaíochta chun mé a chumasú iniúchadh réidh cuí a dhéanamh ar na ráitis airgeadais, nó
- nach bhfuil na ráitis airgeadais ag teacht leis na taifid chuntasaíochta.

Faisnéis seachas na ráitis airgeadais

Ní chumhdaíonn mo thuairim ar na ráitis airgeadais an fhaisnéis eile atá curtha i láthair sna ráitis airgeadais sin, agus ní chuirim aon chinneadh dearbhaithe in iúl ina leith.

I ndáil le m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais, ceanglaítear orm faoi na Caighdeáin Idirnáisiúnta um Iniúchóireacht an fhaisnéis eile a chuirtear i láthair a léamh agus, le linn déanamh amhlaidh, a bhreithniú cé acu atá nó nach bhfuil an fhaisnéis eile neamh-chomhsheasmhach go hábhartha leis na ráitis airgeadais nó le heolas a gnóthaíodh le linn an iniúchta nó cé acu is cosúil nó nach cosúil ar shlí eile go ndearnadh míráiteas ábhartha uirthi. Más rud é, bunaithe ar an obair a rinne mé, go gcinnim go ndearnadh míráiteas ábhartha ar an bhfaisnéis eile sin, ceanglaítear orm an fíoras sin a thuairisciú.

Tuairisciú ar ábhair eile

Déantar m'iniúchadh trí thagairt do na tosca speisialta a ghabhann le comhlachtaí Stáit maidir lena mbainistiú agus lena n-oibriú. Tuairiscím i gcás go sainaithním ábhair ábhartha a bhaineann leis an dóigh ar seoladh gnó poiblí.

Féachaim le linn an iniúchta le fianaise a fháil ar rialtacht na n-idirbheart airgeadais. Tuairiscím i gcás go sainaithním aon chás ábhartha nár caitheadh airgead poiblí do na críocha a bhí beartaithe ann nó nach ndearnadh idirbhearta de réir na n-údarás a bhí á rialú ann.

Coimisiún um Athchóiriú an Dlí

Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas agus Cúlchistí Coinnithe Ioncaim
An Bhliain dar Críoch an 31 Nollaig 2025

	Nóta	2025 €	2024 €
Ioncam			
Deontas ón Oireachtas	2	3,298,000	2,700,000
Eile		9,058	9,280
Ús ar Thaiscí		1,028	5,630
Glanchistiú iarchurtha le haghaidh pinsean	7(c)	226,743	278,939
		3,534,829	2,993,849
Caiteachas			
Tuarastail	5	1,915,280	1,610,412
Pinsin	7(a)	491,466	429,510
TF		195,018	137,501
Muirir chíosa agus sheirbhíse		489,946	389,674
Solas agus Teas		9,148	12,861
Deisiúcháin agus Cothabháil - Foirgnimh		3,405	4,094
Árachas		3,390	3,136
Teileafón		20,177	19,426
Páipéarachas agus bainistíocht oifige		67,650	63,262
Seimineáir		2,651	3,070
Leabharlann		121,140	125,120
Taisteal agus cothú		9,391	4,615
Glantachán		14,843	13,037
Priontáil		38,618	31,135
Postas		1,390	2,583
Dímheas		31,634	112,847
Caillteanas ar Dhiúscairt Sócmhainní Seasta		-	16
Troscán Oifige - Sócmhainní Neamh-Sheasta		4,753	4,961
Speansais Ilghnéitheacha Oifige		642	2,119
Iniúchóireacht agus Cuntasaíocht		61,932	59,232
Oiliúint		41,013	43,487
Tacaíocht Chorparáideach		7,057	1,562
Táillí gairmiúla		26,713	37,902
		3,557,257	3,111,562
Barrachas/(Easnamh) don bhliain roimh leithreasaí		(22,428)	(117,713)
Aistriú ón/(chuig an) gCuntas Caipitil		31,634	97,488
Barrachas/(Easnamh) don bhliain tar éis leithreasaí		9,206	(20,225)
Iarmhéid a Tugadh ar Aghaidh ag an 1 Eanáir		229,273	249,498
Iarmhéid a Tugadh ar Aghaidh ag an 31 Nollaig		238,479	229,273

Tá an Ráiteas faoi Shreabhadh Airgid agus nótaí 1 go 14 mar chuid de na ráitis airgeadais seo

An Breitheamh Onórach Frank Clarke
Uachtarán
Dáta: 29 Meitheamh 2026

Coimisiún um Athchóiriú an Dlí

Ráiteas faoi Ioncam Cuimsitheach

An bhliain airgeadais dar críoch an 31 Nollaig 2025

	Nóta	An bhliain dar críoch 2025 €	An bhliain dar críoch 2024 €
Barrachas/(Easnamh) don Bhliain		9,206	(20,225)
(Caillteanas)/gnóthachan achtúireach ó thaithí ar dhliteanais scéime pinsean		(147,000)	(31,000)
(Caillteanas)/gnóthachan achtúireach ar athruithe sna toimhdí maidir le dliteanais scéime pinsean		1,243,000	(88,000)
Athruithe sna toimhdí atá taobh thiar de luach reatha na ndliteanas scéime pinsean		-	-
(Caillteanas)/gnóthachan achtúireach ar an dliteanas pinsin	7(b)	1,096,000	(119,000)
Coigeartú ar chistiú iarchurtha pinsin		(1,096,000)	119,000
Ioncam/(Caillteanas) Cuimsitheach Iomlán don bhliain		9,206	(20,225)

Tá an Ráiteas faoi Shreabhadh Airgid agus nótaí 1 go 14 mar chuid de na ráitis airgeadais seo

An Breitheamh Onórach Frank Clarke
Uachtarán

Dáta: 29 Meitheamh 2026

Coimisiún um Athchóiriú an Dlí

Ráiteas faoin Staid Airgeadais
Amhail an 31 Nollaig 2025

	Nóta	2025 €	2025 €	2024 €	2024 €
Sócmhainní seasta					
Sócmhainní Inláimhsithe	**8**	46,174	46,174	77,808	77,808
Sócmhainní reatha					
Suimeanna infhaighte	**9**	286,383		253,744	
Airgead agus coibhéisí airgid	**3**	89,053		73,163	
			375,436		326,907
Dliteanais reatha: suimeanna a bheidh dlite laistigh de bhliain amháin					
Suimeanna iníoctha	**10**	(136,957)		(97,634)	
Glansócmhainní reatha			238,479		229,273
			284,653		307,081
Dliteanais: suimeanna a bheidh dlite tar éis níos mó ná bliain amháin	**11**		-		-
			284,653		307,081
Cistiú iarchurtha sochair scoir	**7(c)**		5,045,000		5,914,000
Sochar scoir (dliteanas)	**7(d)**		(5,045,000)		(5,914,000)
Glansócmhainní			284,653		307,081
Ionadaithe ag:					
Cuntas caipitil	**4**		46,174		77,808
Cúlchistí Coinnithe Ioncaim			238,479		229,273
			284,653		307,081

Tá an Ráiteas faoi Shreabhadh Airgid agus nótaí 1 go 14 mar chuid de na ráitis airgeadais seo

An Breitheamh Onórach Frank Clarke
Uachtarán

Dáta: 29 Meitheamh 2026

Coimisiún um Athchóiriú an Dlí

Ráiteas faoi Shreabhadh Airgid
An bhliain airgeadais dar críoch an 31 Nollaig 2025

	An bhliain dar críoch 2025 €	An bhliain dar críoch 2024 €
Glansreabhadh Airgid ó Ghníomhaíochtaí Oibriúcháin		
Barrachas/(Easnamh) don bhliain	9,206	(20,225)
Aistriú ón/(chuig an) gCuntas Caipitil	(31,634)	(97,488)
Dímheas	31,634	112,847
Caillteanas ar Dhiúscairt Sócmhainní Seasta	-	16
Laghdú/(Méadú) i Suimeanna Infhaighte	(32,639)	(19,388)
Méadú/(Laghdú) i Suimeanna Iníoctha	39,323	(20,404)
Méadú/(Laghdú) i gCreidiúnaithe: Suimeanna a bheidh dlite tar éis níos mó ná bliain amháin	-	(12,925)
Airgead a gineadh ó oibríochtaí	15,890	(57,567)
Sreabhadh airgid ó ghníomhaíochtaí infheistíochta		
Ceannach sócmhainní inláimhsithe	-	(15,375)
Glanairgead ó ghníomhaíochtaí infheistíochta/(a úsáideadh i ngníomhaíochtaí infheistíochta)	-	(15,375)
Glanmhéadú/(glanlaghdú) in airgead agus i gcoibhéisí airgid	15,890	(72,942)
Airgead agus coibhéisí airgid i dtús na bliana airgeadais	73,163	146,105
Airgead agus coibhéisí airgid ag deireadh na bliana airgeadais	89,053	73,163

Coimisiún um Athchóiriú an Dlí

Nótaí leis na Ráitis Airgeadais
An bhliain airgeadais dar críoch an 31 Nollaig 2025

1. Beartais Chuntasaíochta

Is leagtha amach thíos atá an bonn cuntasaíochta agus na beartais shuntasacha chuntasaíochta a ghlac an Coimisiún. Cuireadh i bhfeidhm go comhsheasmhach iad go léir ar fud na bliana agus don bhliain roimhe.

(a) Faisnéis Ghinearálta

Bunaíodh an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí sa bhliain 1975 de réir fhorálacha an Achta fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975. Is iad na príomhfheidhmeanna atá ag an gCoimisiún ná an dlí a choimeád faoi bhreithniú, scrúduithe a ghabháil de láimh agus taighde a sheoladh d'fhonn an dlí a athchóiriú, tograí a leagan amach le haghaidh athchóiriú an dlí, agus reachtaíocht a dhéanamh inrochtana do chách.

(b) Ráiteas faoi chomhlíonadh

Ullmhaíodh na Ráitis Airgeadais seo ón gCoimisiún don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2025 de réir FRS 102.

(c) Bonn an ullmhúcháin

Ullmhaíodh na Ráitis Airgeadais ar bhonn costais stairiúil, ach amháin i gcás sócmhainní agus dliteanas áirithe a thomhaistear de réir luachanna córa, mar atá mínithe sna beartais chuntasaíochta thíos. Tá na ráitis airgeadais san fhoirm a d'fhormheas an tAire Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin.

(d) Airgeadra

Cuireadh na ráitis airgeadais i láthair in Euro (€), arb é airgeadra feidhmiúil an Choimisiúin é freisin.

(e) Ioncam

Deontas ón Oireachtas

Aithnítear Deontais ón Oireachtas ar bhonn fáltas airgid.

Ioncam Eile

Aithnítear ioncam eile ar bhonn fabhruithe.

(f) Feabhsuithe ar Áitreabh ar Léas, Trealamh Oifige agus Daingneáin agus Feistis

Luaitear feabhsuithe ar áitreabh ar léas, trealamh oifige agus daingneáin agus feistis de réir costais lúide dímheas carntha, arna choigeartú le haghaidh aon soláthar do bhearnú.

(f) Dímheas (ar lean.)

Gearrtar dímheas ar gach feabhas ar áitreabh ar léas, ar gach trealamh oifige agus ar gach daingneán agus feisteas ag rátaí a mheastar chun an costas lúide luach iarmharach measta gach sócmhainne a dhíscríobh de réir méid cothrom thar a saolré eacnamaíoch fhónta, mar a leanas:

Feabhsuithe ar Áitreabh ar Léas	-	12.5%	de réir méid cothrom
Trealamh Oifige	-	20%	de réir méid cothrom
Daingneáin agus Feistis	-	10%	de réir méid cothrom

Is ionann luach iarmharach agus an tsuim mheasta a gheofaí faoi láthair ó shócmhainn a dhiúscairt, tar éis costais mheasta na diúscartha a asbhaint, dá mba rud é go mbeadh an tsócmhainn ar aois agus sa riocht a mbeifí ag súil leis ag deireadh a saolré fónta cheana féin.

Más ann d'fhianaise oibiachtúil ar bhearnú luach aon sócmhainne, aithnítear caillteanas bearnaithe sa Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas agus Cúlchistí Coinnithe Ioncaim sa bhliain.

Ní raibh aon bhearnú ann sa bhliain 2025.

(g) Suimeanna Infhaighte

Aithnítear suimeanna infhaighte de réir luach cóir, lúide soláthar d'fhiacha amhrasacha.

Is soláthar sonrach é an soláthar d'fhiacha amhrasacha, agus bunaítear é i gcás go bhfuil fianaise oibiachtúil ann nach mbeidh an Coimisiún in ann na suimeanna go léir atá dlite dó a bhailiú. Is sa Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas agus Cúlchistí Coinnithe Ioncaim a aithnítear gach gluaiseacht sa soláthar d'fhiacha amhrasacha.

(h) Léasanna Oibriúcháin

Aithnítear caiteachas cíosa faoi léasanna oibriúcháin sa Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas agus Cúlchistí Coinnithe Ioncaim thar thréimhse an léasa. Aithnítear caiteachas de réir méid cothrom thar thréimhse an léasa, ach amháin i gcás go bhfuil méaduithe cíosa ceangailte leis an ráta boilscithe ionchasach. Aithnítear méaduithe den sórt sin nuair a thabhaítear an caiteachas. Aithnítear thar thréimhse an léasa aon dreasachtaí léasa a fhaightear.

(i) Sochair Fostaithe

Sochair Ghearrthéarmacha

Aithnítear sochair ghearrthéarmacha amhail pá saoire mar chostas sa bhliain agus cuirtear sochair atá fabhraithe ag deireadh na bliana ar áireamh i Suimeanna Iníoctha sa Ráiteas faoin Staid Airgeadais.

Sochair Scoir

Bhunaigh an Coimisiún a scéimeanna pinsean sochair shainithe féin roimhe seo faoi ailt 11 agus 12 den Acht fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975. Bhunaigh sé scéimeanna comhfhreagracha ranníocacha do chéilí agus do leanaí faoi shocruithe riaracháin freisin. Cistítear na scéimeanna gach bliain ar bhonn 'íoc-mar-a-úsáidtear' ó airgead a sholáthraítear ón Vóta d'Oifig an Ard-Aighne agus ó ranníocaíochtaí a asbhaintear ó thuarastail ball foirne agus comhaltaí. Feidhmíonn an Coimisiún an Scéim Pinsean Seirbhíse Poiblí Aonair ("Scéim Aonair") freisin, rud ar scéim sochair shainithe é do sheirbhísigh phoiblí inphinsin a ceapadh an 1 Eanáir 2013 nó ina dhiaidh. Íoctar ranníocaíochtaí na mball den Scéim Aonair ar aghaidh leis an Roinn Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin trí Oifig an Ard-Aighne.

Is ionann costais phinsin agus na sochair phinsin a thuill fostaithe, agus léirítear iad glan ar ranníocaíochtaí pinsin ó bhaill foirne, ar ranníocaíochtaí iad a íoctar ar aghaidh le hOifig an Ard-Aighne. Aithnítear suim a chomhfhreagraíonn don mhuirear pinsin mar ioncam, a mhéid atá sí in-aisghafa, agus fritháirítear í le deontais a fhaightear sa bhliain chun íocaíochtaí pinsin a dhéanamh.

Is sa Ráiteas faoi Ioncam Cuimsitheach a léirítear gnóthachain achtúireacha nó caillteanais achtúireacha a eascraíonn as dliteanais scéime, agus coigeartú comhfhreagrach á aithint sa tsuim atá in-aisghafa ó Oifig an Ard-Aighne.

Léirítear sna ráitis airgeadais na sócmhainní agus na dliteanais, de réir luach cóir, a eascraíonn as oibleagáidí pinsin an Choimisiúin agus as aon chistiú gaolmhar, agus aithnítear iontu na costais a bhaineann le sochair phinsin a sholáthar sna tréimhsí cuntasaíochta ina dtuilleann fostaithe iad. Is ar bhonn achtúireach a thomhaistear dliteanais na scéime sochair scoir, agus modh na n-aonad réamh-mheasta creidmheasa á úsáid.

(j) Breithiúnais agus Meastacháin Thábhachtacha Chuntasaíochta

Agus na ráitis airgeadais á n-ullmhú, ceanglaítear ar an lucht bainistíochta breithiúnais, meastacháin agus toimhdí a dhéanamh a théann i bhfeidhm ar na suimeanna a thuairiscítear le haghaidh sócmhainní agus dliteanas ag dáta an Chláir Comhardaithe agus ar na suimeanna a thuairiscítear le haghaidh ioncaim agus speansas le linn na bliana. Fágann cineál an mheastacháin, áfach, go bhféadfadh na torthaí iarbhír bheith difriúil leis na meastacháin sin. Is iad seo a leanas na breithiúnais a raibh an éifeacht is suntasaí acu ar na suimeanna a aithnítear sna ráitis airgeadais.

Dímheas agus Luach Iarmharach

Rinne an Coimisiún athbhreithniú ar shaolréanna sócmhainní agus luachanna iarmharacha gaolmhara gach aicme sócmhainne seasta, go háirithe na saolréanna eacnamaíocha fónta agus na luachanna iarmharacha a bhaineann le Feabhsuithe ar Áitreabh ar Léas, le Daingneáin agus Feistis agus le Trealamh Oifige, agus tháinig sé ar an gconclúid gur cuí atá na saolréanna sócmhainní agus na luachanna iarmharacha sin.

Oibleagáidí Sochair Scoir

Maidir leis na toimhdí atá taobh thiar de na luachálacha achtúireacha óna gcinntear na suimeanna a aithnítear sna ráitis airgeadais (lena n-áirítear rátaí lascaine, an ráta méadaithe i leibhéil chúitimh amach anseo, rátaí mortlaíochta agus treorátaí costas cúram sláinte), tugtar iad cothrom le dáta gach bliain bunaithe ar dhálaí reatha geilleagracha agus chun freastal ar aon athruithe iomchuí ar théarmaí agus coinníollacha an phlean pinsin agus iarscoir.

Is féidir leis na nithe seo a leanas dul i bhfeidhm ar na toimhdí:

(i) an ráta lascaine, athruithe ar an ráta toraidh ar bhannaí corparáideacha ardchaighdeáin

(ii) leibhéil chúitimh amach anseo, dálaí sa mhargadh saothair amach anseo

(iii) treorátaí costas cúram sláinte, na rátaí boilscithe i gcostais leighis sna réigiúin iomchuí.

2. Deontas ón Oireachtas

Is é atá sa Deontas ón Oireachtas a vótáiltear chuig an gCoimisiún ó Oifig an Ard-Aighne (Vóta 3: Fo-mhírcheann A4), mar atá léirithe sna ráitis airgeadais, ná na nithe seo a leanas:

	2025	**2024**
	€	**€**
	3,298,000	2,700,000

3. Airgead agus Coibhéisí Airgid

	2025	**2024**
	€	**€**
Cuntais Reatha Bhainc	89,053	73,163
	89,053	73,163

4. Cuntas Caipitil

Is ionann an t-iarmhéid ar an gCuntas Caipitil agus luach neamhamúchta na gcistí a úsáideadh chun sócmhainní seasta a cheannach.

	2025 €	2024 €
Iarmhéid Tosaigh	77,808	175,296
Móide: Suim a caitheadh chun sócmhainní seasta a cheannach	-	15,375
Lúide dímheas sócmhainní inláimhsithe	(31,634)	(112,847)
- Lúide: Diúscairtí sócmhainní seasta - Costas	(2,198)	(905)
Móide: Dímheas Carntha ar Dhiúscairt	2,198	889
Iarmhéid Deiridh	46,174	77,808

5. Costais Foirne

Ba iad seo a leanas an meánlíon fostaithe a bhí ann agus na costais chomhiomlána phárolla a tabhaíodh le linn na bliana airgeadais:

	2025	2024
Meánlíon fostaithe	25	23
	€	€
Pá agus tuarastail	1,915,280	1,610,412

Áirítear leis na figiúirí thuas tuarastail (agus speansais, más ann dóibh) an Uachtaráin agus an Choimisinéara lánaimseartha. Tá mionsonraí faoi na tuarastail agus na speansais sin leagtha amach thíos.

Ainm an Choimisinéara	2025			2024		
	An Líon Cruinnithe ar Freastalaíodh Orthu	Tuarastal €	Speansais €	An Líon Cruinnithe ar Freastalaíodh Orthu	Tuarastal €	Speansais €
Uachtarán						
An Breitheamh Onórach Frank Clarke	11	59,183	933	10	59,183	-
Coimisinéir Lánaimseartha						
An tUas. Richard Barrett	11	176,655	3,591	10	174,551	2,882
Coimisinéirí Páirtaimseartha						
An Breitheamh Onórach Maurice Collins 31 Deireadh Fómhair 2025 (dáta a chuaigh an comhalta ar scor)	9	-	510	10	-	-
An Dr Andrea Mulligan BL 30 Meán Fómhair 2025 (dáta a chuaigh an comhalta ar scor)	5	-	-	10	-	-
An Breitheamh Onórach Eileen Roberts	10	-	890	10	-	-
An tOllamh Oonagh Breen 1 Deireadh Fómhair 2025 (dáta a ceapadh an comhalta)	3	-	-	-	-	-
An tUas. Owen O'Sullivan 1 Samhain 2025 (dáta a ceapadh an comhalta)	2	4,167	-	-	-	-
Iomlán		**240,005**	**5,924**		**233,734**	**2,882**

Miondealú ar Shochair Ghearrthéarmacha Fostaithe
Léirítear sa tábla thíos an líon fostaithe ar mhó a luach saothair ná €60,000.

€		2025		2024
60,000 - 69,999		2		2
70,000 - 79,999		-		-
80,000 - 89,999		3		1
90,000 - 99,999		1		1
100,000 - 109,999		1		1
110,000 - 119,999		1		-
120,000 - 129,999		-		1
130,000 - 139,999		1		-
140,000 - 149,999		-		-
150,000 - 159,999		-		-
160,000 - 169,999		-		-
170,000 - 179,999		1		1

Sochair Chomhiomlána Fostaithe

		2025		2024
		€		€
Sochair Ghearrthéarmacha Foirne		1,915,280		1,610,412
Sochair Cnapshuime Scoir		84,554		-
Costais Sochair Scoir		180,169		152,061
Iomlán		**2,180,003**		**1,762,473**

Ba é an líon iomlán ball foirne (mar choibhéis lánaimseartha) a bhí fostaithe ag deireadh na bliana ná 26 dhuine (2024:24).

Níor íocadh aon sochar foirceanta sa bhliain 2025.

An Príomhphearsanra Bainistíochta
Ba é luach saothair iomlán na ndaoine sin a bhfuil tionchar suntasach/cumhacht shuntasach cinnteoireachta acu ná €606,872 (€548,149 sa bhliain 2024). Áirítear leo sin an tUachtarán, na Coimisinéirí agus comhaltaí den choiste ardbhainistíochta.

Asbhaineadh €36,679 ó bhaill foirne trí ranníocaíochtaí aoisliúntais breise agus íocadh ar aghaidh le hOifig an Ard-Aighne é (€29,450 sa bhliain 2024).

6. Léas Oibriúcháin

D'ath-idirbheartaigh an Coimisiún fadú léasa nua, rud a mbeidh éifeacht leis ón 15 Feabhra 2025 ar feadh tréimhse cúig bliana.

Ceangaltais Léasa
Ag an 31 Nollaig 2025, bhí na híocaíochtaí íosta léasa seo a leanas le híoc ag an gCoimisiún faoi léasanna oibriúcháin neamh-inchealaithe do gach ceann de na tréimhsí seo a leanas:

	2025	**2024**
	€	€
Iníoctha laistigh de bhliain amháin	433,852	423,850
Iníoctha laistigh de thréimhse idir dhá bhliain agus cúig bliana	1,356,530	1,790,382
Iníoctha tar éis cúig bliana	-	-

7. Costais sochair scoir

		2025	2024
		€	€
(a)	**Anailís ar chostais iomlána sochair scoir a muirearaíodh ar chaiteachas**		
	Costas Seirbhíse Reatha	291,000	252,000
	Costas Seirbhíse Roimhe Sin	-	-
	Ús ar chostais sochair scoir a muirearaíodh ar chaiteachas	202,000	179,000
	Ranníocaíochtaí ó fhostaithe	(1,534)	(1,490)
		491,466	429,510
(b)	**Gluaiseacht sa ghlansochar scoir le linn na bliana airgeadais**		
	Glandliteanas sochair scoir ag an 1 Eanáir	5,914,000	5,516,000
	Costas Seirbhíse Reatha	291,000	252,000
	Costas Seirbhíse Roimhe Sin	-	-
	Costas Úis	202,000	179,000
	Caillteanais/(gnóthachain) achtúireacha	(1,096,000)	119,000
	Sochar scoir a íocadh sa bhliain	(266,000)	(152,000)
	Glandliteanas sochair scoir ag an 31 Nollaig	5,045,000	5,914,000

(c) Cistiú iarchurtha le haghaidh sochair scoir

Is ar bhonn roinnt eachtraí san am atá thart a aithníonn an Coimisiún suimeanna ón Stát don dliteanas neamhchistithe iarchurtha le haghaidh sochar scoir. Áirítear leis na heachtraí sin an bonn reachtúil do scéimeanna aoisliúntais agus an beartas agus an cleachtas i ndáil le sochar scoir seirbhíse poiblí a chistiú, lena n-áirítear ranníocaíochtaí ó fhostaithe agus an próiseas meastachán bliantúil. Cé nach bhfuil aon chomhaontú foirmiúil i bhfeidhm leis an Roinn Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin maidir leis na suimeanna sonracha sin agus, dá bhrí sin, nach bhfuil aon ráthaíocht againn ina leith, níl aon fhianaise ag an gCoimisiún nach leanfaidh an beartas cistiúcháin sin le freastal diaidh ar ndiaidh ar an tsuim sin i gcomhréir leis an gcleachtas reatha.

Ba mar a leanas a bhí an Glanchistiú Iarchurtha le haghaidh Sochair Scoir a aithnítear sa Ráiteas faoi Ioncam agus Caiteachas agus Cúlchistí Coinnithe Ioncaim:

	2025	2024
	€	€
Glanchistiú iarchurtha le haghaidh Sochair Scoir sa bhliain		
Cistiú is in-aisghafa i leith chostais sochair scoir na bliana reatha	493,000	431,000
Deontas stáit a úsáideadh chun pinsinéirí a íoc	(266,257)	(152,061)
	226,743	278,939

B'ionann an tsócmhainn cistiúcháin iarchurtha le haghaidh sochair scoir amhail an 31 Nollaig 2025 agus €5,045,000 (2024: €5,914,000).

(d) Stair na n-oibleagáidí sochair shainithe

	2025	2024	2023	2022
	€	€	€	€
Oibleagáidí sochair shainithe	5,045,000	5,914,000	5,516,000	5,710,000
(Gnóthachain)/caillteanais ó thaithí ar dhliteanais na scéime	(1,096,000)	119,000	(456,000)	(1,269,000)
Céatadán de luach reatha dhliteanais na scéime	21.7%	2.01%	8.27%	22%

B'ionann na caillteanais charnacha achtúireacha/(na gnóthachain charnacha achtúireacha) a aithnítear sa Ráiteas faoi Ioncam Cuimsitheach agus €634,900 amhail an 31 Nollaig 2025 (2024: €1,730,900).

(e) Tuairisc ghinearálta ar an Scéim

Bhunaigh an Coimisiún a scéimeanna pinsean sochair shainithe féin roimhe seo faoi ailt 11 agus 12 den Acht fán gCoimisiún um Athchóiriú an Dlí, 1975. Bhunaigh sé scéimeanna comhfhreagracha ranníocacha do chéilí agus do leanaí faoi shocruithe riaracháin freisin. Cistítear na scéimeanna gach bliain ar bhonn 'íoc-mar-a-úsáidtear' ó airgead a sholáthraítear ón Vóta d'Oifig an Ard-Aighne agus ó ranníocaíochtaí a asbhaintear ó thuarastail ball foirne agus comhaltaí. Feidhmíonn an Coimisiún an Scéim Pinsean Seirbhíse Poiblí Aonair ("Scéim Aonair") freisin, rud ar scéim sochair shainithe é do sheirbhísigh phoiblí inphinsin a ceapadh an 1 Eanáir 2013 nó ina dhiaidh. Íoctar ranníocaíochtaí na mball den Scéim Aonair ar aghaidh leis an Roinn Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin trí Oifig an Ard-Aighne.

Tá an luacháil a úsáideadh le haghaidh Nochtadh FRS 102 bunaithe ar luacháil achtúireach iomlán a ndearna achtúire cáilithe neamhspleách í ag gach dáta chun aird a thabhairt ar cheanglais FRS 102 ar mhaithe le dliteanais na scéime ag an 31 Nollaig 2025 a mheas.

Toimhdí	**2025**	**2024**
Ráta an mhéadaithe ionchasaigh i dtuarastail	3.7%	4%
Ráta an mhéadaithe in íocaíochtaí	3.2%	3.5%
pinsin Ráta Lascaine	4.4%	3.3%
Boilsciú	2.2%	2.5%

Leis na rátaí mortlaíochta a ghlactar, déantar soláthar d'fheabhsuithe ar ionchas saoil le himeacht ama, a fhágann go mbeidh an t-ionchas saoil tráth an scoir ag brath ar an mbliain ina mbainfidh an ball aois scoir amach (65 bliana d'aois). Léirítear sa tábla thíos an t-ionchas saoil do bhaill a bhainfidh 65 bliana d'aois amach sa bhliain 2025 agus sa bhliain 2024.

Bliain ina mbainfear 65 bliana d'aois amach	**2025**	**2024**
Ionchas saoil - fear	22.3	22.2
Ionchas saoil - bean	24.6	24.5

8. Sócmhainní inláimhsithe

	Feabhsuithe ar Áitreabh ar Léas	Trealamh Oifige	Daingneáin agus feistis	Iomlán
	€	€	€	€
Costas				
Ag an 1 Eanáir 2025	330,829	1,349,601	630,146	2,310,576
Breiseanna	-	-	-	-
Diúscairtí	-	(2,198)	-	(2,198)
Ag an 31 Nollaig 2025	**330,829**	**1,347,403**	**630,146**	**2,308,378**
Dímheas				
Ag an 1 Eanáir 2025	325,663	1,295,749	611,356	2,232,768
Muirear don bhliain airgeadais	5,166	21,390	5,078	31,634
Diúscairtí	-	(2,198)	-	(2,198)
Ag an 31 Nollaig 2025	**330,829**	**1,314,941**	**616,434**	**2,262,604**
Suim ghlanluacha				
Ag an 31 Nollaig 2025	**-**	**32,462**	**13,712**	**46,174**
Ag an 31 Nollaig 2024	5,166	53,852	18,790	77,808

9. Suimeanna Infhaighte

	2025	2024
	€	€
Suimeanna Infhaighte	5,686	1,222
Eile		
Réamhíocaíochtaí	280,697	252,522
	286,383	253,744

10. Suimeanna Iníoctha

	2025	2024
	€	€
Cáin agus árachas sóisialach:		
ÍMAT agus leas sóisialach	60,948	48,749
CBL	11,442	6,733
Cáin ar Sheirbhísí Gairmiúla	3,180	1,300
Fabhruithe	61,249	39,223
Eile	138	1,629
	136,957	97,634

11. Dliteanais: suimeanna a bheidh dlite tar éis níos mó ná bliain amháin.

	2025	2024
	€	€
	-	-

12. Ceangaltais Chaipitil

Ní raibh aon cheangaltais chaipitil fós le glanadh ag an gCoimisiún amhail an 31 Nollaig 2025.

13. Nochtadh Páirtithe Gaolmhara

I measc na ndaoine a bhfuil tionchar suntasach/cumhacht shuntasach cinnteoireachta acu sa Choimisiún tá an tUachtarán, na Coimisinéirí agus comhaltaí den choiste bainistíochta. B'ionann an cúiteamh iomlán a íocadh leis an bpearsanra a bhfuil tionchar suntasach/cumhacht shuntasach cinnteoireachta aige agus €606,872 sa bhliain 2025 (2024: €548,149).

Féach Nóta 5 chun miondealú a fháil ar an luach saothair agus ar na sochair a íocadh leis an bpríomhphearsanra bainistíochta.

Glacann an Coimisiún nósanna imeachta maidir le leasanna pearsanta na gcomhaltaí den Choimisiún, ar nósanna imeachta iad atá i gcomhréir leis na treoirlínte arna n-eisiúint ag an Roinn Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin. I ngnáthchúrsa an ghnó, is féidir go gceadóidh an Coimisiún deontais d'eintitis ina bhfuil comhaltaí den Choimisiún fostaithe nó ina bhfuil leas acu ar shlí eile nó go ndéanfaidh sé socruithe conartha eile leis na heintitis sin.

Ghlac an Coimisiún nósanna imeachta maidir le nochtadh leasanna ag comhaltaí den Choimisiún, ar treoirlínte iad atá i gcomhréir leis an gCód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016), agus cloíodh leis na nósanna imeachta sin sa bhliain. Ní raibh aon idirbhearta ann sa bhliain maidir le gníomhaíochtaí an Choimisiúin ina raibh aon leas tairbhiúil ag comhaltaí.

14. Ceadú na ráiteas airgeadais

Cheadaigh an Coimisiún na ráitis airgeadais ag an gcruinniú dá chuid i mí an Mhárta 2026.

Aguisín C

Ócáidí, Cruinnithe agus Seimineár ina raibh an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí páirteach sa bhliain 2025

ROGHA ÓCÁIDÍ, CRUINNITHE AGUS SEIMINEÁR INA RAIBH AN COIMISIÚN UM ATHCHÓIRIÚ AN DLÍ PÁIRTEACH SA BHLIAIN 2025

07/01/2025	Cruinniú maidir le Bainistíocht Riosca
07/01/2025	Cruinniú Zoom leis an Fifth Court
13/01/2025	Cruinniú Bainistíochta
20/01/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
23/01/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
23/01/2025	Cruinniú le Cumann Leabharlannaithe Dlí na Breataine agus na hÉireann
30/01/2025	Seimineár maidir le Bainistíocht Eolais san Earnáil Dlí
31/01/2025	Cruinniú maidir le Rochtain ar Reachtaíocht
04/02/2025	Cruinniú maidir le Bainistíocht Riosca
06/02/2025	Cruinniú maidir le Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí
10/02/2025	Cruinniú Bainistíochta
12/02/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
21/02/2025	Cruinniú leis an Údarás Rialála Seirbhísí Dlí
25/02/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
03/03/2025	Cruinniú Bainistíochta
04/03/2025	Seimineár ag Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath
05/03/2025	Cruinniú maidir le Rochtain ar Reachtaíocht
07/03/2025	Cruinniú idir an Coimisiún agus Ollscoil Mhá Nuad
07/03/2025	Cruinniú maidir le Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí
13/03/2025	Cruinniú maidir le hÍospartaigh na Coireachta a Chúiteamh
20/03/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
24/03/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
31/03/2025	Bainistíocht Riosca

07/04/2025	Cruinniú Bainistíochta
16/04/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
30/04/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
04/05/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
06/05/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
09/05/2025	Cruinniú maidir le Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí
12/05/2025	Cruinniú leis an Roinn Dlí agus Cirt, Gnóthaí Baile agus Imirce
12/05/2025	Cruinniú Bainistíochta
14/05/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
26/05/2025	Cruinniú maidir le Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí
26/05/2025	Cruinniú maidir le Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí
04/06/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
23/06/2025	Cruinniú maidir le Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí
23/06/2025	Cruinniú Bainistíochta
25/06/2025	Cruinniú maidir le Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí
25/06/2025	Ócáid de chuid AWG
02/07/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
08/07/2025	Ócáid Intéirneachta Rochtana Taighde Dlí
09/07/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
14/07/2025	Ócáid Intéirneachta Rochtana Taighde Dlí
16/07/2025	Cruinniú de chuid an Choiste Bainistíochta
17/07/2025	Cruinniú maidir le hÍospartaigh na Coireachta a Chúiteamh
22/07/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
24/07/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
03/08/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
25/08/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí

03/09/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
04/09/2025	Cruinniú maidir le hÍospartaigh na Coireachta a Chúiteamh
10/09/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
17/09/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
19/09/2025	Ócáid LRC@50
24/09/2025	Cruinniú maidir le Bainistíocht Riosca
24/09/2025	Cruinniú Bainistíochta
01/10/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
01/10/2025	Cruinniú maidir le Cistiú Dlíthíochta Tríú Páirtí
02/10/2025	Comhdháil Oifig an Ard-Aighne agus Oifig an Phríomh-Aturnae Stáit
13/10/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
15/10/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
15/10/2025	Cruinniú Bainistíochta
29/10/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
10/11/2025	Cruinniú Bainistíochta
11/11/2025	Cruinniú de chuid an Choiste Riosca
12/11/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
13/11/2025	Cruinniú de chuid Ghrúpa Oibre an Choimisiúin um Sholáthar
18/11/2025	Cruinniú de chuid Taighdeoirí
27/11/2025	Comhdháil na Comhairle um Chearta an Duine
28/11/2025	Ócáid Cainte Gairmeacha Ollscoil Mhá Nuad
02/12/2025	Cruinniú de chuid Ghrúpa Oibre an Choimisiúin um Sholáthar
09/12/2025	Cruinniú leis an Roinn Dlí agus Cirt, Gnóthaí Baile agus Imirce
15/12/2025	Cruinniú de chuid an Choimisiúin
15/12/2025	Cruinniú Bainistíochta
17/12/2025	Cruinniú idir an Coimisiún agus Oifig an Ard-Aighne